

**GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE
TANBUR EĞİTİMİNE YÖNELİK
EĞİTMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Hasan KOÇAK
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Çağhan ADAR
Haziran, 2020
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK SANAT MÜZİĞİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE TANBUR
EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTMEN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

Hazırlayan

Hasan KOÇAK

Danışman

Doç. Dr. Çağhan ADAR

AFYONKARAHİSAR 2020

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Güzel Sanatlar Liselerinde Tanbur Eğitime Yönelik Eğitim Göruşlerinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25.05.2020

Hasan KOÇAK

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE TANBUR EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Hasan KOÇAK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK SANAT MÜZİĞİ ANABİLİM DALI

Haziran, 2020

Danışman: Doç. Dr. Çağhan ADAR

Geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan Türk müziği özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde altın çağını yaşamıştır. Bu dönemde saray tarafından desteklenen Türk müziği besteci ve icracıları, müziğimizin gelişmesi için birçok yeni çalışmalar yapmıştır. Hatta birçok Padişah bestekar da bu alanda besteler yapmış ve enstrüman icra etmiştir. Osmanlı ile başlayan Türk müziğindeki yükseliş 19 ve 20. yüzyıllarda özellikle enstrüman icracılığında kendini göstermeye başlamıştır. Neredeyse her enstrümanda virtüöz derecesinde Yorgo Bacanos, Cemil Bey, Yusuf Paşa, Vecihe Daryal, Cevdet Çağla, Ruşen Ferit Kam gibi birçok sanatçı yetişmiştir. Bu enstrümanlardan günümüzde icrası az yapılan ve genç nesil tarafından bilinmeyen enstrümanların başında tanbur gelmektedir. Bu enstrümanın öğrencilere genç yaşlarda tanıtılması ve öğretilmesi için güzel sanatlar liselerinde eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Bu araştırmada, eğitimcilerimizle yapılan görüşmelerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın Güzel Sanatlar Liselerinde uyguladığı tanbur müfredatının içeriği detaylı olarak incelenmiştir. Bunun sonucunda, daha iyi bir eğitim için müfredattaki eksiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte müfredatın, konservatuvarların tanbur eğitim derslerinde de yeni tanbur eğitimine başlayacak öğrencilere bir klavuz olması, kullanılan metodlara bir ön hazırlık teşkil etmesi ve bu alanda yazılacak tanbur metodlarına bir örnek olması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Tanbur, eğitim, müfredat

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE TRAINER'S VIEWS ON TANBUR EDUCATION IN FINE ARTS HIGH SCHOOLS

Hasan KOÇAK

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH CLASSICAL MUSIC**

June, 2020

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Çağhan ADAR

Dating back to centuries, Turkish music lived its golden age, particularly during the Ottoman Empire. Turkish music composers and performers supported by The Palace carried out new studies for the development of Turkish music within this period. So much so that, many Sultans contributed to this field through composing and playing instruments. The rise in Turkish music, which started with the Ottoman, pushed its own limits in the 19th and 20th centuries especially in instrument performance. Many artists such as Yorgo Bacanos, Cemil Bey, Yusuf Pasha, Vecibe Daryal, Cevdet Çağla, Ruşen Ferit Kam were trained in almost every instrument. Among these, tanbur is one of the instruments that are played less today and unknown to the younger generation. In order to introduce and teach this instrument to students at a young age, education started in fine arts high schools.

In this research, the content of the curriculum applied by the Ministry of Education at the fine arts high schools during the interviews conducted with Turkish educators were examined in detail. As a result, deficiencies in the curriculum were intended to be identified in the pursuit of a better education. This way, the curriculum is significant in terms of being a guide for students who will start to tanbur education in tanbur training lessons of conservatories. As a preliminary preparation for the methods used and being an example of tanbur methods to be written in this field.

Keywords: Tanbur, education, curriculum

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın her aşamasında yardımlarını ve katkılarını esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Çağhan ADAR'a,engin bilgilerinden yararlandığım Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN, Öğr. Grv. Erhak ELİNÇ, Öğr. Grv. Hakan AKDENİZ, Öğr. Grv. Yunus Emre UĞUR, Dr. Öğr. Üy. Cenk ÇÖL, Dr. Öğr. Üy. Yıldırım AKTAŞ, Dr. Öğr. Üy. Yavuz TUTUŞ hocalarıma, kaynak bulmamda bana yardımlarını esirgemeyen değerli Merve BİLLOR, Selin SEZEN, Serkan ERYILMAZ, Erman SAYDAM, arkadaşlarıma ve kız kardeşlerim Seda SARIKAYA ve Kadriye KOÇAK'a, hayatım boyunca beni her zaman destekleyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hasan KOÇAK
2020, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM EĞİTİM

1. EĞİTİM KAVRAMI.....	2
1.1. GENEL MÜZİK EĞİTİMİ.....	2
1.2. PROFESYONEL MÜZİK EĞİTİMİ	3
1.2.1. Profesyonel Müzik Eğitimi Veren Kurumlar	4
2. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ	8
2.1. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ TARİHİ	9
2.2. OSMANLI DEVLETİ'NDE MÜZİK EĞİTİM KURUMLARI	10
2.2.1. Özel Meşkhaneler	12
2.2.2. Mevlevihane	12
2.2.3. Mehterhane-İ Hümayun	13
2.2.4. Enderun-i Hümayun	13
2.2.5. Muzıka-i Hümayun	14
2.3. CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZİK POLİTİKALARI.....	15
2.3.1. Cumhuriyet Dönemi İstanbul Belediye Konservatuvarı	15
2.3.2. İstanbul Teknik Üniversitesi	16
2.3.3. İTÜ Devlet Konservatuvarı Tarihçesine Bakıldığında	16
2.4. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR	17
2.4.1. Profesyonel Türk Müziği Eğitimi Veren Kurumlar.....	19
2.5. TÜRK MÜZİĞİNDE KULLANILAN ENSTRÜMANLAR.....	19

İKİNCİ BÖLÜM TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR

1. TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR'UN YERİ.....	21
1.1. TANBUR'UN TARİHİ	21
1.2. TANBUR'UN YAPISI.....	22
1.2.1. Tanbur Gövdesi Yapımında Kullanılan Ağaç ve Ölçüleri	27
1.2.2. Tanbur Sap Ölçüleri.....	27
1.2.3. Tanbur Mızrabının Yapısı.....	34
1.2.4. Tanbur'un İcrasal Özellikleri	34
1.3. TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR ÜSTADLARI	36
1.4. TANBUR EĞİTİMİ VEREN LİSANS BÖLÜMLERİ.....	40
1.4.1. Tanbur Eğitiminde Kullanılan Metodlar	41
1.4.2 Tanbur İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	41
1.4.2.1. Doktora Tezleri.....	41

1.4.2.2. Sanatta Yeterlilik Tezleri.....	42
1.4.2.3. Yüksek Lisans Tezleri	42
1.4.2.4. Kitaplar	43
1.4.2.5. Makaleler	44
1.4.2.6. Metodlar	44
2. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM DÜZEYİ TANBUR EĞİTİMİ MÜFREDATI	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE TANBUR EĞİTİMİNE YÖNELİK
EĞİTMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	46
2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	46
3. VERİLERİN TOPLANMASI	47
4. BULGULAR	47
4.1. DEMOGRAFİK BULGULAR.....	47
SONUÇ VE ÖNERİLER	54
KAYNAKÇA.....	56
EKLER	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	Haşim Bey'in Güfte Mecmuasındaki Tanbur Şeması ve Perdelerin İsimlendirilmesi.....	24
Şekil 2.	Farabi'ye Göre Horasan Tanburu'nun Perdeleri Kitab-ı Musiki-i Kebir.....	25
Şekil 3.	Tanbur Şeması	26
Şekil 4.	Tanbur Ölçü Şemaları.....	28
Şekil 5.	Tanbur Ölçü Şemaları.....	29
Şekil 6.	Tanburun Ölçü Şeması	30
Şekil 7.	Tanbur Ölçüleri.....	31
Şekil 8.	Tanburda Oranlar.....	31
Şekil 9.	Tanbur Ölçüleri.....	32
Şekil 10.	Tanbur Ölçüleri.....	33
Şekil 11.	Tanbur Mızrapları.....	34
Şekil 12.	Mızrap Vuruşları.....	35
Şekil 13.	Çift Mızrap Vuruşu.....	35
Şekil 14.	Üçlü Mızrap Vuruşu	36
Şekil 15.	Üçleme Mızrap Vuruşu	36
Şekil 16.	Çarpma.....	36

GİRİŞ

Müzik, toplum kültürünü en iyi şekilde yansıtan sanat dallarından biridir. Türk toplumunun asırlardır günümüze kadar gelen zengin bir kültürel zemini vardır. Bu zemini sağlayan ve birleştiricilik görevlerini üstlenen müziğin, ülkemizdeki eğitimi müfredat olarak Cumhuriyet döneminde değişimler göstermiş ve ilerleme kaydetmiştir. Fakat ülkemizde müzik eğitimi verilen ilköğretim ve ortaöğretim müfredatlarında öğrencilerimize Türk müziği nazariyatıyla tanışma fırsatı verilmemiş, Türk müziği çocuk şarkıları repertuarı müfredatta yer almamış, Türk müziği bestekarları ve sazandeleri tanıtılmamış ve hiçbir Türk müziği enstrümanı ile tanışmalarına fırsat verilmemiştir. Ülkemizdeki genel müzik eğitimi müfredatındaki bu eksiklik, yeni nesillerde Türk müziği enstrümanlarını bilmemelerine, Türk müziği eserleri ve Türk müziği nazariyatı hakkında fikir sahibi olmamalarına neden olmuştur. Bu araştırmada da incelediğimiz, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Güzel Sanatlar Liseleri için uyguladığı tanbur müfredatının nazari anlamda içeriği genişletilerek diğer ortaöğretimlerde de kullanılması, yeni neslin Türk müziği nazariyatıyla tanışmasına ve Türk müziğinin piyanosu olan tanbur sazının öğrenilmesine olanak sağlayacaktır.

Bu araştırmada, eğitimcilerimizle yapılan görüşmelerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın Güzel Sanatlar Liselerinde uyguladığı tanbur müfredatı, içerik genişletilmesi ile hem diğer ortaöğretimlerde hem de konservatuvarların tanbur eğitim derslerinde kullanılmasının, ülkemizde Türk müziği eğitimi ve tanbur eğitimi açısından eğitimcilerimiz ve öğrencilerimiz için bir kılavuz olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM

1. EĞİTİM KAVRAMI

Eğitim kuşaktan kuşağa insanlara belli bir konuda bilgi, beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme, toplum yaşamlarında yerlerini almalarına, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmektir.

Eğitim, toplumların ilerlemesi ve gelişmesinde büyük yer tutar. Bireyi topluma faydalı hale getirmenin sürecidir. Bilginin gerekliliğini, düşünmeyi, sorgulamayı ve öğrenmeyi işaret eden bir bütündür. Bireyin toplum hayatına faydalı olabilmesi ve ileriye götürmesindeki en güçlü noktadır. Bireylerin bilgi birikimlerini bulunduğu topluma aktarması ve öğretmesi gelişimin oluşmasına yardımcıdır. Eğitimin en büyük görevi, birikimli bireyler yetişmesini sağlayarak bu birikimlerin kuşaklarına aktarılmasını sağlamaktır.

Eğitim alanının temel görevlerinden birisi de bilgi birikimini sağlamak ve bu toplumun kuşaklar boyu aktarımını ve geliştirilmesini yaratmaktır. Bu haliyle eğitim dinamik bir varlık olan insanı kendi öz-benliğine erdirmektir. Hem bilgi birikimi hem gelişimi aynı zamanda aktarımı eğitimin işlevselliğinin özünü oluşturmaktadır. Bu anlamıyla düşünüldüğünde eğitim değerlerin yapılaşmasını, nesillere geçirilmesini ve geliştirilmesini sağlamaktadır (Özçelik, 1992:1)

1.1. GENEL MÜZİK EĞİTİMİ

Genel müzik eğitimi insanların duygularını, yaşamışlıklarını, acılarını, sevinçlerini, müzik yolu ile sistematik bir biçimde eyleme geçirmesini sağlayan bir eğitimidir. Genel müzik eğitimi din, dil, ırk ve insanların hangi coğrafyada yaşadığını gözetmeksizin verilmesi gereken bir eğitimidir. Bu eğitimin içerisinde farklı tarzlar, farklı müzik türleri elbette olacaktır fakat ilk başlangıç hedefi bütün insanlığa eşit bir şekilde bu eğitimi vermektir.

Müzik diğer disiplinler ile de ilişkilendirilerek birleştiricilik rolü oynar. Yaşamın her alanında bulunan müzik, ortak bir payda da buluşulması ve bireylerin gelişimindeki parçadır. Bireylerin temel müzik bilgisi, onların bireysel iç yolculuğuna eşlik eder.

“Genel Müzik Eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program ayrımı gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir “insanca yaşam” için gerekli asgari ortak müzik kültürünü kazandırmayı amaçlamaktadır ve her düzeyde, herkes için zorunludur ya da zorunlu olmak durumundadır”(Uçan; 1994, akt. Akkol, 2014: 62).

1.2. PROFESYONEL MÜZİK EĞİTİMİ

Müzik eğitiminin insanın gelişmesinde rol oynadığı ilk defa M.Ö. 8. yüzyılda Çin uygarlığında fikir bulmuştur ve uygulanmıştır. Modern anlamda müzik eğitimi ise 18. yüzyılın ikinci yarısında Jean- Jacques Rousseau, Johann Gottfried Herder ve Goethe gibi düşünür ve sanatçılar sayesinde uygulanmaya başlanmıştır (<http://www.piyano.site/piyano-piyanist-egitim-ogrenim-egitimleri/muzik-egitimi-nedir-ve-nasil-verilir/> Erişim Tarihi: 02.04.2019).

Eski Yunanda müzik sanatına, insanı eğiten öğretmen olarak bakılırdı. Örneğin, belli bir müziğin insana hikmet ve cesaret kazandıracağı düşünülürdü. XVIII. Yüzyıl’ın bestecisi G. Hendel ^^benim müziğim dinleyicilerimi sadece eğlendirirse çok üzülürüm; ben onları daha iyi bir insan olarak yetiştirmeye çalıştım.^ der (Askerova, 2002: 17).

Müzik eğitimi öncelikle her insana kazandırılması gereken bir sanat dalıdır. Duygu ve düşüncelerin aktarımında önemli rol oynayan müziğin, her bireyde temel seviyede bulunması gerekir. Bu sayede, profesyonel olarak müzik dalında ilerlemek isteyen her bireyin kendilerini keşfetmesine ve zeminin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Profesyonel müzik eğitiminde yaş ve eğitimi alan kişinin müzik ile ilgili geçmişi, ilgisi ve temel eğitimi çok önemlidir. Bu eğitimi alacak kişinin çalışma saat aralığı temel eğitime göre çokça fazla ve hummalı bir çalışma gerektirmektedir. Eğitimi alan kişide ve bu eğitimi veren kişilerde sabır ve istek en önemli unsurdur.

Müzik eğitiminde, hâlihazırdaki uygulama biçimleri göz önüne alınarak, bireyin kapasitesi ve amacına göre birkaç türü olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi her bireyin, tüm zekâ alanlarında mükemmel olması beklenemez. Ancak herkesin tüm zekâ alanlarında “çok az”dan “pek çok”a kadar olan bir yelpazede kendine özel bir kapasitesinin olduğu kabul edilebilir. İşte bu nedenden dolayı, herkesin kendi yeterlik alanlarını en üst kapasitede kullanabilmesi için ilgili alan eğitimlerinin bireylere zamanında verilmesi çok önemlidir. Buradan yola çıkarak, müzik zekâsının gelişimi

için, profesyonel olsun veya olmasın, bireylerin müzik eğitiminden yararlandırılması gerekliliği tüm eğitimcilerce de kabul edilen bir durumdur (Çuhadar, 2016: 58).

1.2.1. Profesyonel Müzik Eğitimi Veren Kurumlar

Ülkemizde ilköğretim ile başlayan eğitim yaklaşık olarak 16 yıl devam etmektedir. Verilmekte olan bu eğitim farklı alanlarda branşlaşmayı da sağlamakta olup özellikle güzel sanatlar alanlarında da ilköğretim seviyesinde eğitimlere başlanmıştır. Özellikle müzik alanında ülkemizde bazı konservatuvarların ilköğretim bölümleri yer almakta ve profesyonellik müzik eğitimi daha ilköğretim döneminde başlamaktadır. Bununla birlikte devam eden süreçte konservatuvarların bünyesinde bulunan liseler ya da milli eğitime bağlı olan güzel sanatlar liselerinde bu eğitim devam etmektedir. Milli eğitimde alınan eğitimden sonra konservatuvar, güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği bölümlerinde profesyonel müzik eğitimi devam etmektedir. Ülkemizde üniversite bünyesinde ilk kurulan konservatuvar İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarıdır ve 1974 yılında eğitime başlamıştır. İlk kurulan müzik eğitim fakültesi ise Gazi Eğitim fakültesidir ve 1926 yılında eğitime başlamıştır. İlk kurulan güzel sanatlar fakültesi müzik bölümü ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesidir ve 1975 yılında eğitime başlamıştır.

Ülkemizde yer alan profesyonel müzik eğitim kurumlarının listesi aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

Konservatuvarlar

- Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Gaziantep)
- Hacettepe Üniversitesi Konservatuvarı (Ankara)
- İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı (İstanbul)
- Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İstanbul)
- Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Konya)
- Mustafa Kemal Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Antakya-Hatay)
- Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Bursa)
- Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (Ankara)
- Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Adapazarı-Sakarya)
- İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İstanbul)

- Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Afyon)
- Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Eskişehir)
- Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı (İzmir)
- Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Adana)
- Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İzmir)
- Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Diyarbakır)
- Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Mersin)
- Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Antalya)
- Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Edirne)
- Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Elazığ)
- Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Zonguldak)
- Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Kars)
- On Dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Samsun)
- Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (Ordu)
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Trabzon)
- On Sekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Çanakkale)
- Giresun Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Giresun)
- Gazi Osman Paşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Tokat)
- Haliç Üniversitesi Konservatuvarı (İstanbul)
- Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Kocaeli)
- Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Adıyaman)
- Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Malatya)
- Artuklu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Mardin)
- Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Aydın)
- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi (Ankara)

Güzel Sanatlar Fakülteleri

- Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümleri Bölümü (Erzurum)

- Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü (Çankırı)
- Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Sivas)
- Yaşar Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi (İzmir)
- İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırma Merkezi (İstanbul)
- Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Kayseri)
- Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi (İstanbul)
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Müzik Bölümü (İstanbul)
- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Nevşehir)
- Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Antalya)
- Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Kırıkkale)
- Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (İstanbul)
- Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (İstanbul)
- Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (İzmir)
- Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Isparta)
- Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Mersin)
- Mustafa Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Hatay)
- Karabük Üniversitesi Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (Karabük)
- Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (Kocaeli)

Eğitim Fakülteleri

- Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Çanakkale)
- Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (İzmir)
- Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Tokat)
- Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Ankara)
- İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Malatya)
- İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Bolu)

- Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Trabzon)
- Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (İstanbul)
- Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Muğla)
- Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Niğde)
- On Dokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Samsun)
- Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Denizli)
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Burdur)
- Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Bursa)
- Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü (Şanlıurfa)
- Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Sivas)
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Van)
- Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Erzurum)
- Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Aydın)
- Balıkesir Üniversitesi Necati Bey Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Balıkesir)
- Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Konya)
- Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Erzincan)

- Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Edirne)
- Ağrı Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Ağrı)
- Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Aksaray)
- Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı (Kastamonu)

Profesyonel müzik eğitimi veren kurumlara baktığımız da ülkemizde 39 Konservatuvar, 19 Güzel Sanatlar Fakültesi ve 26 Eğitim Fakültesi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Belediye Konservatuvarları ve Musiki Cemiyetleri müzik eğitimi vermektedir. Konservatuvar bünyesinde 18 Türk Sanat Müziği bölümü altında tanbur eğitimi verilmektedir.

2. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ

'Türk Mûsikîsi' deyimi, pek çoğumuz için, Fârâbîden günümüze dek uzanan zaman çizgisi içinde, Türklerin hakim olduğu memleketlerde, belli bir ses sistemine bağlı kalınarak meydana getirilmiş ve kendine mahsus bir üslûba sahip bulunan mûsikîyi ifade eder. Bazıları bunu: "Sanat" ve "Halk" Mûsikîsi diye iki kısma ayırır. Bazıları "Halk" mûsikîsini apayrı bir mûsikî olarak düşünür ve tabirin sahasını daraltır. Bazıları da tabiri daha genişletir ve ses sistemi, üslûbu ne olursa olsun, Türk olan her bestekârın mûsikîsini "Türk Mûsikîsi" sayar (Tura, 1988: 30).

Bugün Klasik Türk Müziği olarak kabul ettiğimiz müziğin başlangıç dönemi, Osmanlı Sarayı'nın 15. Yüzyıl sonlarına doğru yerleşik hâl aldığı zamana dayandırmak doğru olur. Daha önceki dönemlerdeki büyük besteci ve müzik adamları, Şark-İslâm musikisinin çok önemli şahsiyetleri ve Klâsik Türk Mûsikîsi'nin hazırlayıcıları olarak görmek gerekir (Körükçü, 1998: 10).

Türk müziğini eğitimi ve uygulaması hemen hemen her dönemde farklılıklar göstermiştir. Bu farklılıklar tarihsel süreci kapsayan dönemler ile olmuştur. Her dönem kendi müzik zevki kapsamında; ritimsel, melodik ve nazari yenilikleri beraberinde getirmiştir. Bu müziksel eğitimin aktarımında, meşk ve hafıza olanakları ön planda olmuştur. Her ne kadar çağdaş eğitim yöntemleri meşk sistemini tam anlamıyla kabul etmese de, meşk günümüz müzik eğitiminde geçerliliğini korumaktadır. Hafızaya dayalı

ve dağarcığa hizmet eden meşk (Bire bir ezber ve tekrara dayalı eğitim) bu eğitimin önemli bir parçası olmuştur. Ayrıca müzik eğitiminde kullanılan çalgı aletlerinin form değişiklikleri ve eğitim kurumlarının lojistik durumlarında bu eğitimin gelişmesinde önem arz etmektedir. Yaklaşık 1000 yıllık geçmişi ile dünya müzik türleri arasında önemli bir yere sahip olan Türk Müziğinde, geniş zaman dilimi içerisinde saz ve söz formlarında birçok eser üretilmiştir. Bu eserler 30.000'e yaklaşan bir repertuarı oluşturmaktadır. Günümüze kadar ulaşmayı başarmış olan repertuvardaki eserlerin birçoğu notaya alınıp yazılmamasına ve belgelenmemesine rağmen günümüze kadar farklı sürümleri ile birlikte gelmiştir (Aktaş, 2017: 73).

Günümüz Türk müziği eğitiminde meşk sistemine nazaran, sistematik bir eğitim anlayışı ile eğitim verilmektedir. Ülkemizde profesyonel ve sistematik müzik eğitimi olarak veren kurumlar; Konservatuvarlar, Güzel sanatlar fakülteleri ve Eğitim fakülteleridir.

2.1. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ TARİHİ

Müzik eski yıllardan itibaren kültürümüzün parçasıdır. Kültürümüzde önemli bir yere sahip olan müzik, tüm etkinlik alanlarında fiilen kullanılmıştır. Örneğin; dini ayin, savaş, barış, cenaze, düğün gibi yaşamın her parçasında müzik önemli yer tutmuştur. Her dönemde önemli gelişim ve değişim gösteren Türk müziği özellikle Osmanlı döneminde sarayın ve padişahlarında desteğini alarak bu alanda önemli gelişmeler elde etmiş ve altın çağını yaşamaya başlamıştır.

Kaynaklara da bakıldığında bilgiler, Türk Müziğinin her alanda olduğuna ışık tutmaktadır. Türk toplumunun yaşamına damga vurmuş ve yaşamsal faaliyetlere yön vermiştir. Günlük, sosyal, ekonomik, kültürel ve tarihsel olaylarda önemli yapı taşı haline gelmiştir. Türk toplumunun duygu ve düşünceleri hakkında önemli veriler vermektedir.

Osmanlıda başlayan Türk müziği eğitimi; Osmanlı Devleti birçok topluluk ve katılan yeni ülkelerin kültürleriyle zenginleşmiş, büyümüş ve gelişmiştir. Osmanlı müziği adeta bir sentezdir. Osmanlı musikisinin karakteri Meşktir ve kuşaklara meşk yoluyla aktarılmıştır. Meşk yazı sistemine dayanmadan ustanın çırağına icra bilgileriyle birlikte musiki terbiyesinin de verdiği bir sistemdir. Meşk beş değişik mekânda yapılırdı. Bunlar; Mehterhane, Enderun, Musiki Esnafı Loncaları ve Özel Meşk hanelerdir. Bu şekilde musiki tanıtılmış, sevilmiş ve benimsenmiştir.

2.2. OSMANLI DEVLETİ'NDE MÜZİK EĞİTİM KURUMLARI

Osmanlı dönemine geldiğimizde Türk müzik kültürü altın çağını yaşamaya başlamıştır. Yaklaşık 600 yıllık bir geçmişi olan Osmanlı devleti bölgesine hâkim olmakla birlikte, topraklarını genişletmek için çıktığı seferlerde birçok yer fethetmiş, bu süreçte fethedilen bölgelerde orada yaşayan insanların dinlerini ve kültürlerini yaşamalarına izin verilmiştir. Böylelikle o bölgelerde yaşanan gelenek, görenek gibi kültürel yapılan Osmanlı İmparatorluğu'nun içerisine yerleşmiş ve kültürel zenginlik bu süreçte artmaya devam etmiştir. Bu dönemde özellikle musiki alanında birçok besteci teşvik edilmiş, müzik eğitim kurumları olan Enderûn-ı Hümâyûn, Musika-ı Hümâyûn, Mehterhâne-yi Hümâyûn, Mevlevîhâneler, Tanzimat sonrası açılan müzik okulları hatta Harem-i Hümayun'da da müzik eğitimleri verilmiştir. Böylelikle Türk müzik kültürü bu dönemde zirveye ulaşmıştır. Sadece müzik ile uğraşanlar değil şehzadelerde ciddi bir müzik eğitimi almış hatta içlerinden büyük bestekârlar çıkmıştır. Bu padişahları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Sultan II. Bayezit
- Sultan IV. Murad
- Sultan I. Mahmud
- Sultan III. Selim
- Sultan II. Mahmud
- Sultan Abdulaziz
- Sultan IV. Mehmed Vahideddin

Sarayda yapılan müzik ve enstrüman eğitiminin Sultan II. Murat (1421-1451) zamanında başladığı belirtilmektedir. Bu dönemde Bursa ve Edirne saraylarında birçok değerli ve alanında yetkin müzisyenlerin olduğu ve talebe yetiştirdikleri ifade edilmektedir (Uzunçarşılı, 1977: 79, 161'den)

“Osmanlı dönemine pek çok farklı kültürü harmanlayarak gelen Türk müzik kültürü, kendi kişisel karakterini XV. yüzyılda oluşturmaya başlamıştır. Bu yüzyıl-da, dönemin padişahlarının da himayesiyle ilim ve sanat hayatında çok parlak bir dönem yaşanmış, dünyanın çeşitli bölgelerinden birçok müzisyen, Osmanlı ülkesine gelerek başta İstanbul olmak üzere Edirne, Bursa gibi merkezlerde toplanmıştır” (Levendoglu, 2005:256'den).

İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı Devletinin merkezi Topkapı Sarayı olmuş ve müzik çalışmaları burada devam etmiştir. Fatih Sultan Mehmet döneminde Enderun mektebi ilim ve sanat açısından en parlak dönemini yaşamıştır. Enderun'a bir müzik okulu fonksiyonu kazandırılarak müzik eğitiminin kurumlaşması yine Fâtih döneminde gerçekleşmiştir. Dönemin usta bestekâr ve icracıları saraya davet edilmişler, bunlardan biraz daha güven kazanmış olanları Enderun'da hocalık yapmıştır. Örneğin; Dede Efendi, Şakir Ağa, Tanburi Zeki Ağa, Kemani Ali Ağa verilebilir (Özden, 2015: 40'den Akt. Somakçı, 2017: 174).

Adar çalışmasında, Darülelhan'da bulunan sanatçılarda şu şekilde bahsetmektedir; Saray içerisinde musikinin bu kadar sevilmesi ve üstün icra teknikleriyle icra edilmesi, Osmanlı Hükümdarlığı boyunca musikiye ne kadar önem verildiği ve desteklendiğini göstermektedir. Daha öncede bahsettiğimiz gibi bunun en önemli göstergesi bestekâr şehzade ve padişahların olmasıdır. Yapılmış olan bestelerde incelendiğinde de musiki ile uğraşan hanedan üyelerinin ne derece üstün bir makam, usûl ve arûz bilgisine sahip oldukları ve bu konuda eğitim aldıkları gözlenmektedir. ilk konservatuvarı olan Dârülelhan (Nağmelerin Evi) 10 Ocak 1917 tarihinde açılmıştır ve 1923 yılına kadar Yusuf Ziya Paşa başkanlığındaki Musiki Encümeni yönetmiştir.

Özden, Dârülelhan'ın ilk eğitimci kadrosundan şu şekilde bahsetmektedir,

- 1) Yusuf Ziya Paşa (Başkan)
- 2) Ali Rıfat Çağatay (Başkan Yardımcısı)
- 3) İsmail Hakkı Bey (Baş Muallim)
- 4) Abdülkadir Töre (Nazariyat Muallimi)
- 5) Rauf Yekta Bey (Musikî Tarihi)
- 6) Cemil Bey (Tanbûr Muallimi)
- 7) Andon Efendi (Lavta Muallimi)
- 8) Ahmet Irsoy (Dini Mûsikî Muallimi)
- 9) Kâzım Uz (Batı Müziği)
- 10) Zâtî Bey (Batı Müziği)
- 11) Levon Efendi (Repertuvar)
- 12) Komidasi Efendi (Repertuvar) (Özden, 2018: 106'den Akt. Adar, 2019:512).

2.2.1. Özel Meşkhaneler

Türk müziğinin öğretim şekli olan meşk sisteminin en ileri seviyede gerçekleştirildiği, saray cariyeleri, kız ve erkek öğrencilerin birebir musiki eğitimi aldığı cemiyetlerdir.

Tek veya toplu olarak hususi mahiyette musiki meşki yapılan hoca evleri, cemiyetler veya öğrenci koroları Osmanlı İmparatorluğu'nda musiki hocalarının evde ders verme geleneği, saray cariyelerinin evlerine derse gönderildiği hocalarla başlamıştır. Gerek erkek, gerek kız çocuklarının musiki eğitimi için Enderun'da –öbür konularda olduğu gibi- sadece saraydan değil, dışarıdan hocalar da görevlendirilirdi. XVII. yüzyıldan sonra kız öğrenciler, öğrenimi zor ve uzun süre alacak sazlarla (özellikle ney ve çöğür) büyük formda sözlü eserlerin meşki için hocaların evlerine gönderilmeye başlandı. Mehterhane ile Enderun'un (daha sonra da tekkelerin) kapatılmasından sonra bu adet zaruret halini aldı. Musiki-i Osmani, Gülşen-i Musiki, Darü'l-Musiki, Terakki-i Musiki vb. isimler altında evlerinde veya uygun bir lokalde hususi meşk veren Kanuni Hacı Arif, İsmail Hakkı, Rif'at, Hoca Kazım (Uz), Abdulkadir (Töre), Kanuni Nazım, Udi Fahri(Kopuz) ve Ali Salahi beyler gibi tanınmış musiki üstatları, ilk defa Bolahenk Nuri Bey'in (1834-1910) açtığı yolu devam ettirdiler. Hem eğitim, hem konser amacıyla kurulmuş olan derneklerin başında ise, 1916-1931 yılları arasında çalışan, Osmanlı musikisinin ilk toplu icra plaklarını dolduran, ayrıca yurt içinde ve dışında ciddi konserler veren Darü't-Talim-i Musiki Cemiyeti gelir. 1926'da Maarif Nazırı M.Necati tarafından yasaklanıncaya kadar okullarda verilen Türk musikisi dersleri, bazen Darü's-Şafaka'da Zekai Dede, Darü'l-Mualimat'ta Medeni Aziz Efendi gibi büyük bestekarlar tarafından da yürütülmüştü (Tanrıkorur, 2011: 31-32).

2.2.2. Mevlevihane

Mevlevihane, bütün insanlığı kucaklayan ve felsefesiyle her çağa seslenen bir yerdir. Osmanlı musikisinin gelişmesinde yüzyıllar boyunca büyük bir görev üstlenmiştir. Anadolu'nun en ücra ve küçük şehirleri dahil imparatorluk himayesinde olan Ortadoğu ve balkan şehirlerinde bulunan, Mevlevilik, Farsça, Arapça, Türkçe, tezhip, hat, sema meşki gibi derslerin verildiği manevi ocaktır.

İnsanı en ham halinde alıp çeşitli bedeni, fikri ve ruhi eğitim devrelerinden geçirerek pişirdikten sonra insan-ı kamil haline getirmeyi amaçlayan manevi ocak. Mevlevihanelerin Asitane adı ile bilinen büyüklerinde bir eğitim bölümü olan matbah-ı şerifte pişirilen yemek değil, derviş, yani insandı. XII. Yüzyılın büyük velisi Hoca Ahmed Yesevi'nin, eski Şaman geleneğine dayalı musiki ve raksa tarikat yolunu açmasından sonra, XIII-XIV. yüzyıl Konya'sında bir tarikat doğacak ve bu tarikata mensup bestekarlar Osmanlı tekke musikisini müzik estetiğinin zirvesine çıkaracak abideleri ortaya koyacaklardı. Sultan Veled tarafından kurulan ve Mevlana'nın tasavvufi fikirleriyle ibadet şeklini (sema') sistemleştiren Mevlevilik, Türkçe, Arapça, Farsça, hat, tezhib, sema' meşki gibi derslerin yanı sıra ciddi musiki eğitimi de veren dergahları ve bir tür konser salonu niteliğindeki semahaneleriyle, Osmanlı musikisinin gelişmesinde yüzyıllar boyu büyük bir ocak görevi yapmış, Anadolu'nun en küçük şehirlerinden başka, imparatorluğun Balkan ve Ortadoğu eyaletlerinde de açılmış olan Mevlevihaneler Osmanlı musikisinin yayılmasında başlıca rolü oynamışlardı (Tanrıkorur, 2011: 27).

2.2.3. Mehterhane-i Hümayun

Türk savaşlarında düşmana korku veren, psikolojik etki yaratan, vurmali nefesli sazlardan oluşan mehter takımının oluşturulması görevini üstlenen ve mehter takımı, törenler için peşrevler besteleyen (Rakkas peşrevi, Saat peşrevi, At peşrevi, Hünkar peşrevi, Elçi peşrevi, Düzen peşrevi) kurumdur.

Mehterhane Osmanlı döneminde askeri müzik yapmaktan sorumlu kurumdur. İstanbul başta olmak üzere eyalet ve vilayet merkezlerinde ve kalelerde mehter takımları mevcuttur. ^^Savaşta ve barışta çeşitli görevler üstlenen mehterhaneler musikişinasların yetiştiği önemli birer merkez durumundaydı. Musikişinasların bu kurum için bestelediği eserler dönemin müzik repertuvarına büyük katkı sağlamıştır. II. Mahmut devrinde mehterhanenin kaldırılmasından sonra bu kurumun işlevini Muzıka-i Hümayün olarak devam ettirmiştir (Özcan, 2007: 580'den Akt. Somakçı, 2017: 175).

2.2.4. Enderun-i Hümayun

Osmanlı imparatorluğu döneminde İslam dünyasının her tarafından gelen öğrenciler için şeref teşkil eden, önemli musikişinasların ders verdikleri saray üniversitesidir.

Doğrudan doğruya padişahın şahsına bağlı olan Enderun Mektebi ,I. Murad tarafından kurulmuş (1362-1389), II. Murad (1421-1451), Fatih Sultan Mehmet (1451-1481) ve II.Bayezid (1481-1512) döneminde gelişmiştir (Somakçı, 2017: 174).

Enderun Mektebi Osmanlı Devleti'nin kudretini muhafaza etmek için nitelikli insan yetiştirmek amacıyla kurulmuş bir eğitim müessesesidir (Demirgen ve Sazak, 2014: 29'den Akt: Somakçı, 2017:174).

Her öğrencinin yeteneğine göre Enderun'da iki tür eğitim verilmiştir. Bir yandan ilim adamları ve sanat ustaları tarafından günlük eğitim yapılırken bir yandan da Enderunlu subayların idaresinde askeri eğitim verilmiştir. Enderun'da musiki öğrenimi titizlikle yapılmış, müziğe yatkın gençler belirlendikten sonra saz ve ses sanatkârı olmak üzere meşkhaneye gönderilmişlerdir (Öztürk, 2005:7'den Akt. Somakçı, 2017:174).

2.2.5. Muzıka-i Hümayun

1826'da Mehterhane'nin kapatılmasıyla Sultan II. Mahmut bir askeri musiki sistemi geliştirmek istemiş ve İtalya'dan müzisyenler getirtme kararı almıştır,1827'de Muzıka-i Hümayun kurulmuştur. Bu kurumda Türk ve Batı musikisi öğretimi verilmesi kararlaştırılmış, ilk kez bando kurulup başına Manguel getirilmiştir (Temiz, 2010:329).

Tanzimat çağında batı musikisine mahsus olarak birde Muzıka-i Hümayun okulu kurulmuştur. Eski küçük Avrupa konservatuvarlarının kuruluş tarihine dikkat edilecek olursa bu Türk okulunun bir kısım emsalden kıdemli olduğu görülür. Ne yazık ki ocağın bir sistem ve disiplin idaresinde olmak üzere yıldan yıla tensikına her padişahın aynı derecede ehemmiyet vermemiştir. Bunda türlü sosyal buhranların rolü büyüktür (Gazimahal,1961: 81'den Akt. Temiz, 2010:329).

1828'de Muzıka-i Hümayun İtalyan müzisyen Guiseppe Donizetti tarafından yönetilmiştir. Kendinden önce bando kurması için görevlendirilen Manguel'in başarısız olması nedeni ile görevlendirilmiştir. Donizetti müzikal birikimleri ile bandoyu kurmuş, geliştirmiş ve yeni eserler üretmiştir. Eserlerinin dikkat çeken yönü, batı müziği ve Türk müziğini bir arada kullanmış olmasıdır. II. Mahmut için Mahmudiye, Abdülhamit için Mecidiye marşlarını bestelemiş, askeri bandoyu kısa sürede armoni mızıkası haline getirmiştir (Temiz, 2010:329).

2.3. CUMHURİYET DÖNEMİ MÜZİK POLİTİKALARI

Osmanlı Devleti'ndeki müzik eğitiminin temeli Cumhuriyet dönemi müzik eğitimi için zemin oluşturmuştur. Cumhuriyet döneminde yenilikler ve değişimler meydana gelmiştir.

Cumhuriyet döneminde kültür ve sanat ön plana çıkmıştır. Sorunlar devlet politikasında çözüme ulaştırılana kadar işlenmiştir. Her alanda ilerleme kaydetmek için eğitim ön planda tutulmuştur. Sanatçıya çok fazla nitelik kazandırmak amaçlı yurt dışı eğitimleri uygulamaya koyulmuştur. Bu yükseliş ve başarılarda Cumhuriyetin etkisi yadsınamaz gerçektir. Cumhuriyet döneminde müzik sanatı alanında ortaya çıkan kurumlaşma oldukça dikkat çekicidir. Ve bu alanda eğitim veren kurumların başında İstanbul Belediye Konservatuarı gelmektedir.

2.3.1. Cumhuriyet Dönemi İstanbul Belediye Konservatuarı

10 Ocak 1917 günü Maarif Nezaretine bağlı olarak ve Darü'l Elhan adıyla kurulan, Bakanlığın Aralık 1926 ve 22 Ocak 1927 günlü yazılarıyla İstanbul Şehremaeti'ne (Belediyesine) bağlanıp adı konservatuvara çevrilmiştir. Türk Musikisi eğitiminin yasaklanması ile 1944 de çıkan yönetmelikle İstanbul belediye konservatuarı adını resmi olarak almıştır. 22 Ocak 1927 tarihinde Maarif vekâletinden konservatuvara gönderilen yazıda kesinlikle eğitim ve öğretimi olmayacak şekilde ^^Alaturka Tasnif ve Tespit Heyeti^^ görevlendirilmiş klasik eserlerin tespiti ve notaya alınması için görevlendirilmiştir. 3 kişiden oluşan kurulun başkanlığında Rauf Yekta Bey bulunmaktaydı. Tasnif ve Tespit ekibi birçok eseri notaya almış ve icra heyeti tarafından da plaklara kaydedilmiştir. Dini ve dini olmayan çeşitli formlardaki eserleri notaya alarak Türk müziğinin notalama sürecinde etkili olmuştur. Türk müziği tarihi açısından çok önemli olan bu heyet yasaklama sürecinde bir nebze olsa yol alınmasına ciddi katkılarda bulunmuştur. 1943 yılında Saadettin Arel'in geniş yetkilerle şehir meclisi tarafından müdür olarak atanmıştır. Türk müziği eğitimi ve öğretiminin serbestleşmesi ile birlikte Saadettin Arel'in görüşleri ve teorisiyle eğitim vermiştir. Bu dönemde pek çok değerli ses ve saz sanatçıları yetişmiştir. Bu kurum daha sonra İstanbul Teknik Üniversitesine bağlanmıştır (Oransoy, 1983:1502).

Tarihçesine de bakıldığında köklü bir geçmişe sahip her nesle dokunmuş bir konservatuvardır. Çok önemli sanatçıları topluma kazandırmış adından da sıkça söz

ettirmiştir. Sanatın önemini her başarısında, yetiştirdiği her sanatçıda ve sanatkârda ülkemize kanıtlamıştır. Şüphesiz ki Türkiye'nin en büyük temsil kaynaklarından biri olan konservatuvarımızdır.

2.3.2. İstanbul Teknik Üniversitesi

İstanbul Teknik Üniversitesi'nin tarihi, Osmanlı İmparatorluğu'na Sultan III. Mustafa'nın saltanat yıllarına kadar uzanmaktadır. Osmanlı Devleti'nde ilk kez Batılı anlamda mühendislik eğitimi vermek üzere 1773 yılında kurulan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (İmparatorluk Deniz Mühendishanesi), gemi inşaatı ve deniz haritalarının yapılması konusunda uzman personel yetiştirmiştir. Haliç Tersanesinde yer alan okulun kurucusu, bir Macar soylusu olan Baron de Tott'dur (<http://www.itu.edu.tr/itu-hakkinda/genel/tarihce>, 03.01.2020).

Geçmişten bu yana asırlardır varlığını sürdüren İstanbul Teknik Üniversitesi Türkiye'nin gurur kaynağı olmuştur. İnsanlık tarihine yön veren üniversiteler arasında yer almıştır. 247 yıllık tarihi ile ülkemizin en köklü üniversitelerinden birisidir.

2.3.3. İTÜ Devlet Konservatuvarı Tarihçesi

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir "Türk Musikisi Konservatuvarı" kurulması hakkındaki ilk resmi teşebbüs, zamanın Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'in 28.05.1975 gün ve 379/1269 sayılı yazısı ile başlamıştır. Bunu takiben zamanın Kültür Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Emin Bilgiç, 02.06.1975 gün ve 46 sayılı müsteşarlık yazısı ile Ercüment Berker'den;

- 1975 ders yılı başında faaliyete geçebilmesi için Türk Musikisi Konservatuvarı'nın müfredat program taslağını hazırlamasını,
- İhtiva edeceği öğretim ve eğitim kısımlarının tespitini,
- Öğretim kadrolarının tespitiyle başlıca öğretim elemanlarının teklifini,
- Kuruluş ile paralel bir şekilde yürütülebilme ve kuruluşu hukukileştirmek üzere "Türk Musikisi Konservatuvarı Kuruluş Kanunu" taslağını hazırlamasını istemiştir.

Bu talimat doğrultusunda yapılan çalışmalar sonucunda 13.10.1975 gün ve 15382 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Kuruluş Yönetmeliği" ile konservatuar kurulmuş ve 3 Mart

1976'da eğitime başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 02.09.1975 gün ve 21097 sayılı yazısında konservatuar yönetim kurulunun, Ercümen Berker başkanlığında Muharrem Ergin, Cahit Atasoy, Neriman Tüfekçi, Yücel Paşmakçı, Cüneyd Orhon, Yılmaz Öztuna, İsmail Baha Sürelsan ve Alâeddin Yavaşca'dan oluştuğu bildirilmiştir (<http://www.tmdk.itu.edu.tr/hakk%C4%B1m%C4%B1zda-grup/tarihce>, 05.01.2020).

Türk müziği eğitiminde çok önemli bir yer edinmiş ve çok değerli bestekarlar, sazaneler, eserler ortaya çıkarmış olan bu kurumlar Cumhuriyet dönemine kadar bir fiil faaliyetlerini ve eğitimlerini son derece disiplinli bir şekilde sürdürmüştür. Osmanlı imparatorluğunda bu eğitimi veren kurumlar şunlardır:

- Enderûn-ı Hümayûn
- Mevlevihaneler
- Tekkeler
- Camiler
- Mehterhane-i Hümayûn
- Dârülelhan.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra Türk milleti için yeni bir dönem başlamış ve bunun Türk musikisi eğitimine büyük etkisi olmuş, daha sistemli ve meşk sisteminden daha çok eğitimci-öğrenci sistemine geçilmiştir. Bu kurumları örneklendirecek olursak; Belediye konservatuarları, Müzik eğitim fakülteleri, Musiki cemiyetleri, Güzel sanatlar fakülteleri ve en önemli müzik eğitim kuruluşu olan Devlet Konservatuarlarıdır.

2.4. TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR

Ülkemizde Türk müziği eğitimi veren kurumlar çokça örneklendirebilir. Lâkin bu kurumları eğitim verme düzeyleri açısından ele alırsak aralarındaki farkın anlaşılması mümkün olacaktır. Türk müziği eğitimi veren ve ilkesi sanatçı yetiştirmek olan Konservatuarlar genel müzik eğitimi açısından baktığımızda lisans eğitimi ile beraber, ilkökul ve lise düzeyinde de müzik eğitimi vermektedir. Lise düzeyinde eğitim veren bir diğer kurum ise Güzel Sanatlar Liseleridir. Lisans eğitimi açısından müzik eğitimi veren bir diğer kurum ise değerli müzik öğretmenlerimizi yetiştiren Eğitim Fakültelerimizdir. Bu kurumlar haricinde ülkemizde Türk müziği eğitimi veren amatör kurumlar;

- Belediye Konservatuarları

- Musiki Cemiyetleri
- Korolar
- Kùltür ve Turizm Bakanlığı Koroları
- Dernekler
- Özel Eğitim Mùzik Evleri

Konservatuvarlarımızda eğitimin başlangıcı mùziđin tarzı gözetmeksizin ilk önce nota eğitimi ve solfej çalışmalarıdır. Türk mùziđi eğitiminde ağırlıklı olarak başlangıç seviyesinde enstrüman dersleri, nazariyat dersleri ve ses eğitimi dersleri verilmektedir. Enstrüman ve nazariyat derslerinde Türk mùziđi başlangıç makamları, Çargâh makamı, Rast makamı, Buselik makamı olarak basit makamlardan başlamaktadır. Ne kadar nota sistemi kullanılsa da Türk mùziđi eğitimi başlangıcında yine de meşk sistemi ile eğitime ağırlık verilmiştir. Eser icrası veya makam öğrenimi haricinde saz üslûbu ya da Türk mùziđi hançerelerini meşk sistemi ile öğrenmek mümkündür.

Eğitimin ileri aşamalarında detaylı mesleki bilgiye yönelik ders içerikleri ağırlıklı olarak nazariyat, enstrüman ve eser icrası uygulanmaktadır. Bunlarla birlikte Türk mùziđi tarihi, repertuar dersi aynı zamanda ses eğitimi dersleri devam etmektedir.

Türk mùziđi eğitiminin en önemli temel taşlarından olan Türk mùziđi form bilgisi dersi verilmektedir. Form bilgisi dersinin önemi, Türk mùziđini icra eden kişilerin makam bilgisinden, eser tahliline, Türk mùziđinin kollarına kadar bütün mesleki bilgilerin yeterliliğine öğrencinin ulaşmasını sağlar. Bununla birlikte devam eden enstrüman dersleri, repertuar dersleri ve nazariyat dersleri ağırlıklı olarak devam etmektedir. Türk mùziđinin Osmanlıca dilinde çevrilmemiş güftelerinin daha iyi anlaşılması ve makam ile güftenin arasındaki o duygusal bağın daha iyi anlatılması ve anlaşılması için Osmanlıca dersi verilmektedir. Aynı zaman da güfte inceleme dersi verilmektedir. Enstrümanlarında tam anlamıyla eser icra etmeye başlayan öğrencilerin Türk sanat mùziđi konserleri vermeye başlamaları hem mesleki açıdan hem de sahne terbiyesi açısından teorik ve pratik gelişiminde etkili derslerden biridir.

Türk mùziđi eğitimi bitmek bilmeyen bir derya denizdir. Öğrencilerin akademik anlamda son sınıfa gelmelerine rağmen ömür boyu enstrümanlarına, nazari bilgilere ve çalışmalarına son vermemelidirler. Lisans eğitiminin son aşaması, saz icrasının ve ses icrasının ağırlıklı olduğu eser icralarının çok fazla yapıldığı, çok fazla ses icralarının

yapıldığı bir aşamadır. Öğrencinin mesleki açıdan doyum noktasında olduğu ve uygulamada yeterlilik kazandığı bir dönemdir. Aldığı mesleki eğitim ve musiki terbiyesiyle gelecek nesillere aktaracağı bilgilere sahip olmuştur.

2.2.1. Profesyonel Türk Müziği Eğitimi Veren Kurumlar

Ülkemizde profesyonel bir şekilde Türk Müziği eğitimi veren ve ilkesi sanatçı yetiştirmek olan kurum konservatuvarlardır. Bu eğitim kurumlarımız ise şunlardır;

- Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı (Gaziantep)
- İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (İstanbul)
- Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Konya)
- Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Sakarya)
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Afyon)
- Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Eskişehir)
- Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İzmir)
- Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Diyarbakır)
- Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Antalya)
- On Dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Samsun)
- Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (Ordu)
- Karadeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Trabzon)
- Gazi Osman Paşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Tokat)
- Haliç Üniversitesi Konservatuvarı (İstanbul)
- Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Kocaeli)
- Artuklu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Mardin)
- Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Aydın)
- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)

2.5. TÜRK MÜZİĞİNDE KULLANILAN ENSTRÜMANLAR

Türk müziğinde geçmişten günümüze kadar bir çok enstrüman varlığını sürdürmüş, bazıları değişime uğrarken bazıları olduğu gibi günümüze kadar gelmiştir. Şuan birçok resmi (TRT, Kültür Bakanlığı) ve özel (Üsküdar Mûsikî Cemiyeti, Türk Mûsikî Ocağı, İzmir Mûsikî Mektebi) kurumlarda icra edilen ve profesyonel müzik

eğitim kurumlarında (Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi gibi) eğitimi verilen enstrümanları Şu Şekilde sıralayabiliriz;

- Ney
- Tanbur
- Ud
- Santur
- Kudm
- Def
- Bendir
- Lâvta
- Klasik Kemeçe
- Kanun
- Keman
- Viyolonsel
- Bağlama
- Kabak Kemane
- Kemeçe
- Zurna
- Tar
- Tırnak Kemane
- Kaval
- Mey
- Sipsi
- Tulum
- ığirtma
- Argun

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR

1. TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR'UN YERİ

Türk müziğinin en temel çalgılarından olan tanbur, bu çalgıları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Tanbur eğitimi aynı zamanda Türk müziğinin makamlarını, aralıklarını eksiksiz ve uslûbunda öğrenmeye en iyi şekilde yardımcı olan bir sazdır. Geçmişten günümüze metod odaklı eğitimden ziyade meşk sistemi ile uygulanmaktadır. Profesyonel Türk müziği eğitimi veren kurumlarda özellikle ses eğitimi öğrencilerinin eser çalışmalarında tanbur sazı ile icra etmeleri istenir ve bu şekilde uygulanmaktadır. Aynı zamanda perdesiz çalgıların çalışmalarında tanbur eşlikli olmaları tercih edilmektedir. Doğru seslere basmanın güvenilirliği açısından en önemli sazdır. Türk müziğinin en uzun süreli tınlayan ve yankılı sazıdır. Türk müziği saz eserlerinde, sözlü eserlerinde ve tasavvuf musikisinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Türk müziği ses sisteminde 24'lü ses sistemi kullanılmaktadır. Yani batı müziğindeki gibi 12'li sistem değildir. İncelediğimizde bir oktav içerisinde 25 ses ve 24 aralık bulunmaktadır. Bu aralıklar eşit olmayan aralıklardır. Çalgıların genel yapısı, perde yapıları ve ses sistemleri, içinde buldukları musikiye göre şekil almışlardır. Bu açıdan bakıldığında Türk musikimizin en önemli sazlarından olan tanburun perdeli bir çalgı olması sebebi ile musikimizin ses aralıklarını en doğru biçimde icra edilmesine olanak sağlar ve aynı zamanda nazariyat öğrenimi açısından en yardımcı olan saz konumundadır.

1.1. TANBUR'UN TARİHİ

Türk musikisinin en geniş ses sahasına sahip, ayrıca tanınan, zarif ve içli sazı tanburun hemen hemen beş bin yıllık bir geçmişi vardır. Büyük Türk musikisi bilgini Hüseyin Sadeddin Arel'in (Musiki Mecmusası)'nda yazdığı bir makalesinden öğrendiğimize göre, Sümer musikisi hakkındaki araştırmaları ile tanınmış olan İngiliz bilgini Francis W.Golpin, (The Music Of The Sumerians) adlı eserinde tanbur sazının geçmişinin eksikliğini kanıtlamaktadır (Aksüt, 1994: 11).

Al-Mes'udi (Muruc-u z-Zeheb, VIII-90) çalgının bulucusu olarak, Sodom ve Gamorrah'ın zevk ve eğlenceye düşkün halklarını göstermekte, isminin "Tann: uyumlu

ahenkli ses” ve “bur: helaki mukadder-yok olacağı belli” anlamlarından gelme olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte çalgının bulucusunun halk arasında “Muzavvir veya Mavzur” adlı bir kişi olarak da anıldığı bilinmektedir. Farmer Türkistan Türklerinde “güvercin göğsü” anlamına da gelen tanburla ilgili olarak kesin bir şey söyleyememekle birlikte, bazı anımsatmalar yapmıştır: “Çalgıya yüzyılımızda Kuzey Afrika”da eski Mısırca kelimenin “n-b-r” sessizlerini taşıyan “gunibri” adıyla rastlamak mümkündür. Gunibri, bir kantar tabağı, bir midye kabuğu, ağaçtan bir gövde, deriden bir göğüs ve atkuyruğu tallardan oluşmuş, burguları bulunmayan haliyle tanburun bilinen en ilkel şeklidir. Bu çalgı Atlas Okyanusu”ndan Nil”e kadar Kuzey Afrika köylüleri arasında görülebilir. Tını kutusu çok değişik şekil ve boylarda, armut biçiminde, yumurtamsı yarım küre ve dikdörtgen biçimlerinde yapılmıştır (Sarı’dan akt. Çöl, 2017: 20).

Beş bin yıllık tarihe sahip olan tanbur, orta Asya Türkleri’nin kullandığı tanburlardan yapı ve biçim bakımından ayrılmış, Osmanlı döneminin en önemli sazı haline gelmiştir. Bu nedenle yalnızca Türkiye’de kullanılan tek çalgıdır Türk tanburu. Bilindiği üzere çok köklü bir tarihi olan tanbur, derin ve içten bir sese sahiptir. Türk musikisinin perde sistemini en iyi şekilde kullanmaya müsait çalgıdır. Türk müziğinde önemli bir yeri olan tanburun, kemençe ve ney gibi çalgılarla uyumu bilinen bir gerçektir. Bu sebeple asırlardır günümüze gelen ve bugünkü halini alan Türk tanburu Türk musikimizin eğitiminde en önemli yere sahip çalgıdır.

1.2. TANBUR’UN YAPISI

Aksüt, Tanbur Metodu kitabında tanburun yapısıyla ilgili şu bilgileri sunmaktadır:

Hemen hemen beş bin yıllık bir geçmişi olduğunu söylediğimiz tanbur, bu uzun süreli yaşantısında ismi gibi yapısı bakımından da hiç şüphe yok ki bir çok değişikliklere uğramıştır. İlk zamanlarda iki telli olan tanbur’un bugün Hazar denizi kıyılarındaki Kırğızlar’da kabile sazı olarak yaşamakta olduğunu değerli bilgin H. Saadeddin Arel’den öğreniyoruz.

Tanbur’un, yapısının bazı değişikliklere uğratılması suretiyle, mesela: sapının kısaltılması, gövdesinin küçültülmesi veya büyültülmesi, tellerinin çoğaltılması gibi (**Ud, Lâvta, Çöğür, Kopuz, Bozuk, Gitar, Mandolin**) sazları türemiştir (Aksüt, 1994:15).

Türk musikisinde saz icrası ne kadar önemli ise teknik açıdan sazın ölçü bilgileri, kullanılan ağaç, el işçiliği yani Luthierlik sazın tınısını en iyi alma açısından çok önemlidir. Kendisi İzmir Ege Üniversitesi Devlet Konservatuarı Çalgı Yapım Bölümü mezunu olan ve aktif bir halde İzmir’de Luthierlik yapan Barış Yekta Karatekeli ile tanbur yapısı hakkında yaptığım görüşmede şu bilgileri sunmaktadır.

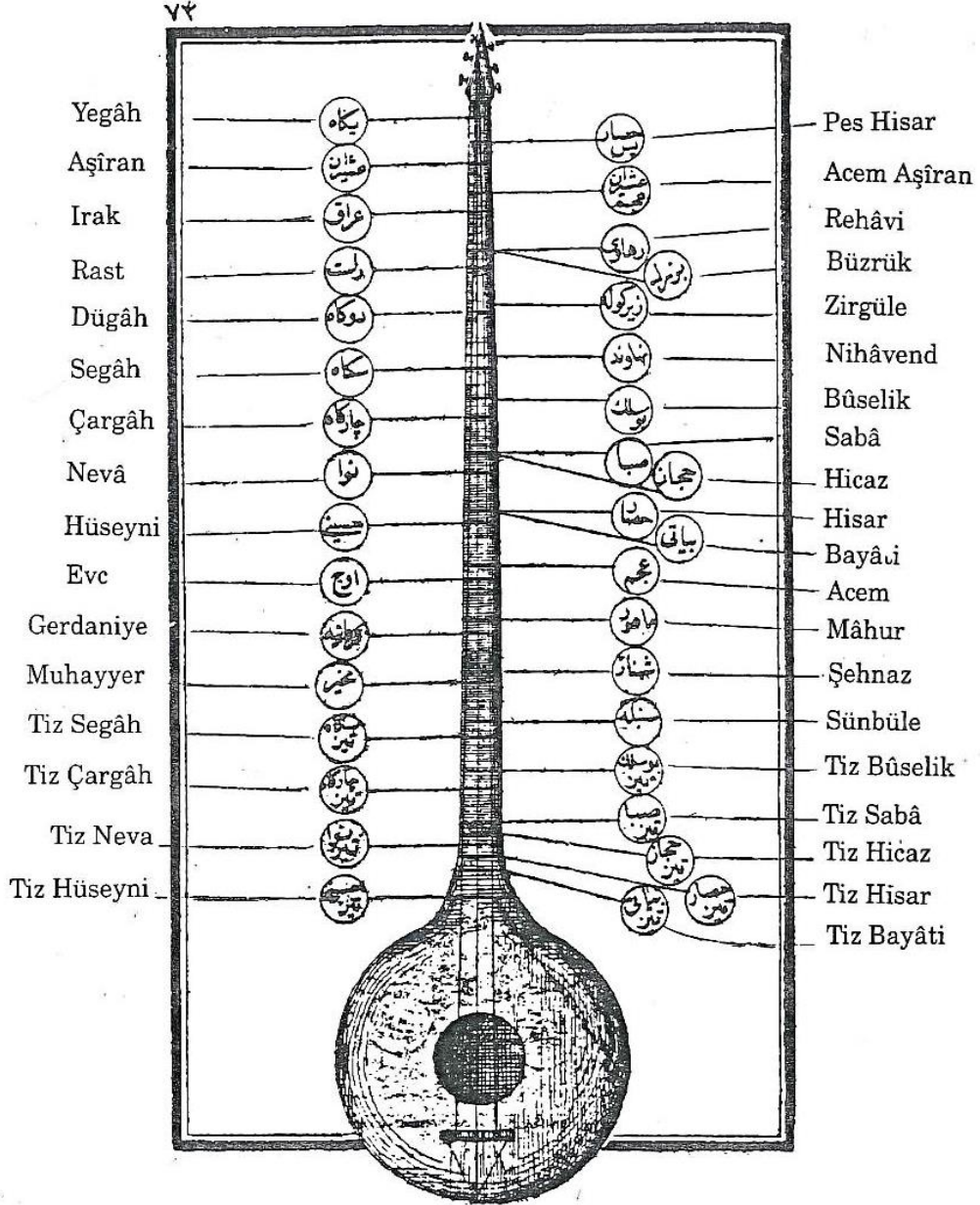
Bugün günümüzde kullanılan tanbur 3 kısma ayrılmaktadır. Gövde, göğüs, sap. Bu kısımları inceledğimizde;

Gövde: Yarım elma şekline benzettiğimiz ve tekne diye adlandırdığımız kısımdır. 23,21,17 dilimlerden oluşmaktadır ve aralarına süs olarak konulan filetoler yerleştirilmektedir. Bu dilimler tanburun dip takozuna ve sapın bağlandığı yerdeki takozla bağlanır. Bu kısımlar için en ideal ağaç türleri Ardıç, Dut, Maun, Kelebek, Pelesenk, Ceviz, Çınar, Hint Gülü, Mışmış, Kestane ağaçlarıdır (Kişisel görüşme Luthier Barış Yekta Karatekeli, 13.05.2019).

Aksüt, Tanbur Metodu kitabında tanbur yapısı ile ilgili bilgileri resim şeklinde sunmuştur;

Şekil 1. Haşim Bey'in Güfte Mecmuasındaki Tanbur Şeması ve Perdelerin İsimlendirilişi

Haşim Bey'in güfte Mecmuasındaki Tanbur şeması ve perdelerin isimlendirilmiştir.

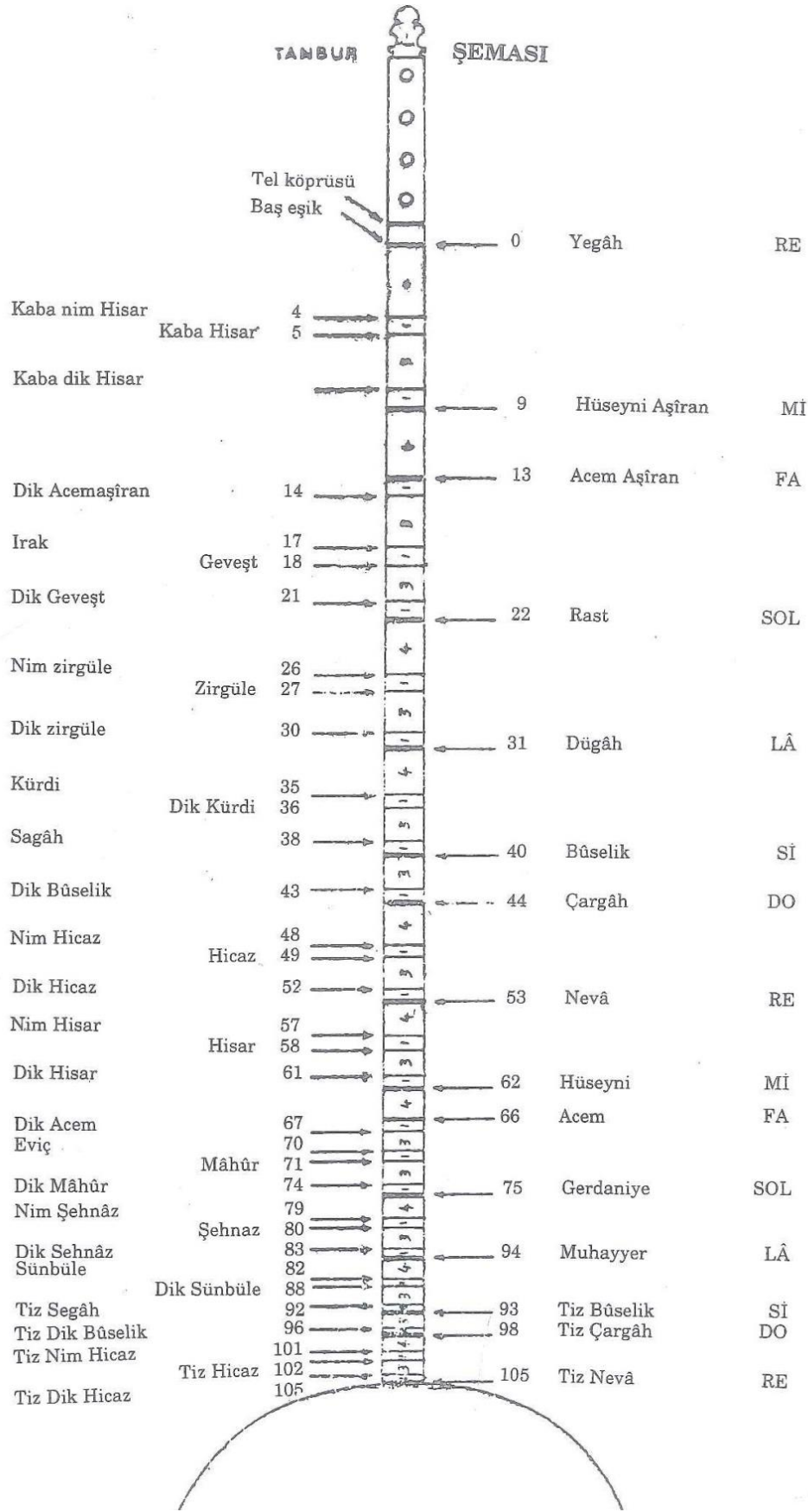
Şekil 2. Farabi'ye Göre Horasan Tanburu'nun Perdeleri Kitab-ll Musiki-i Kebir
Fârabi'ye göre Horasan Tanburu'nun Perdeleri Kitab-il Musîki-i Kebîr s.244-247

YUCAA	A I	ح ج	Nisbetleri
	(A)		1/1
Pes Bayati (Kaba nim Hisar)			256/243
Pes Hisar (Kaba dik Hisar) Hüseynî Aşiran	H O	ج ز	65536/59049 9/8
Acem Aşiran			32/27
Irak Gevaşt			8192/6561 8 1/4
RAST	H Z	ط ت	4/3
Şûri (Nim Zengüle) Zengüle			1024/729 729/512
DÜGAH	ی ز	س ک	3/2
Kürdi Segâh (Dik Kürdi)			128/81 6561/4096
Büselik			27/16
Çargâh (Dik Çargâh)			16/9 59049/32768
Hicaz			243/128
NEVA (Dik Nevâ)	L J	م م	2/1 531441/262144
Hisar			2187/1024
Hüseynî.	N O	س س	9/4

KALIN ÇİZGİLER SABİT PERDELERİ
İNCE ÇİZGİLER OYNAK PERDELERİ GÖSTERİYOR

Çizen ve hesaplayan:
Yalçın TURA

Şekil 3. Tanbur Şeması

Kaynak: Aksüt, 1994:19.

1.2.1. Tanbur Gövdesi Yapımında Kullanılan Ağaç ve Ölçüleri

Tanburun gövdesinin ön tarafında bulunan kısım göğüs kısmı yani ses tahtası olan kısımdır. Bu kısım yani ses tahtası iki yada üç parçadan oluşmaktadır. Bu birleştirilen parçalar, damarlar ses tahtasının ortasından geçen çizgiye simetrik bir şekilde yerleştirilir. Bu ses tahtası zamanla saz icrası yapıldıkça çöker ve bu çökme tanburun ses tınısını oldukça etkiler. Bu çökmenin sebebi tellerin basıncıdır. Bu çökme payı yapım aşamasında ayarlanmaktadır. Ses tahtasının gövde ile birleştiği kısma yerleştirilen parçaya çember denir ve bu parçada ağaçtır. Bu ses tahtasının yapımında kullanılan ağaç, Çam ağacı cinsinin en kalitelisi olan Köknar ağacıdır (Kişisel görüşme Luthier Barış Yekta Karatekeli, 13.05.2019).

1.2.2. Tanbur Sap Ölçüleri

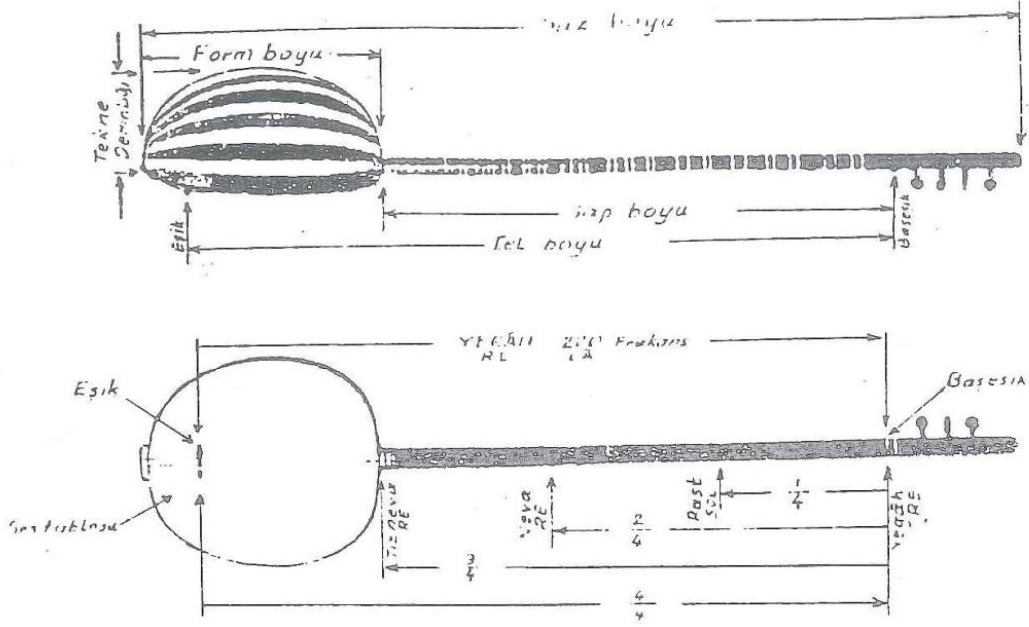
Tanburun gövdesine iç takoz ile bağlanan uç kısmında akord burgularının olduğu ve üzerine perdelerin bağlandığı kısımdır. Gövdede bulunan eşikten baş eşiğe kadar olan bu kısmın uzunluğu 106 veya 104 cm. olarak belirtilmektedir. Sapın uç kısmında kemik eşik bulunmaktadır. Bu eşikten itibaren sapın gövdeye bağlandığı yere kadar olan kısım kullanılır ve perdelerin bağlandığı kısımdır. Sap ucundaki tellerin bağlandığı ve akordun yapıldığı parçalar burgulardır. Bu parçalarda Abanoz ve Pelesenk ağaçlarından yapılmaktadır. Sapın üzerinde bulunan perde dediğimiz kısımlar misine denilen ip gibi naylon maddeden bağlanmaktadır. Parmaklar bu perdelerin diplerine basılarak doğru ses alınmaktadır. Bu kısımlarla beraber kullanılan, göğüs üzerinde bulunan ve tellerin üzerinden geçtiği bir eşik daha vardır. Bu eşik ölçüler içerisinde hesaplanarak takılmaktadır. Bu eşik çoğunlukla Ardiç ağacından yapılmaktadır (Kişisel görüşme Luthier Barış Yekta Karatekeli, 13.05.2019).

Aksüt, tanburun sap ölçüleri hakkında şu bilgileri sunmuştur;

Gövdesinin büyük veya küçük oluşu, sapının uzun veya kısa oluşu ile tanbur sazı: Meydan Tanburu, Orta Tanbur, ve Kız Tanburu diye isimlendirilir. Normal olanı orta tanburdur. Gövdesinin küçüklüğü ve dolayısıyla sapının kısalığı ile Kız Tanburu diye adlandırılan tanbur özellikle hanımların daha rahat çalabilecekleri bir tanburdur (Aksüt, 1994:16)

Şekil 4. Tanbur Ölçü Şemaları

ÇEŞİTLİ TANBURLAR

1 - KIZ TANBURLARI

Form boyu	Eşik, Tiz Neva arası	Sap boyu	Tel boyu
32.5 cm	24.5 cm.	73.5 cm	98 cm
33.5 cm	25 cm	75 cm	100 cm
34 cm	25.5 cm	76.5 cm	102 cm

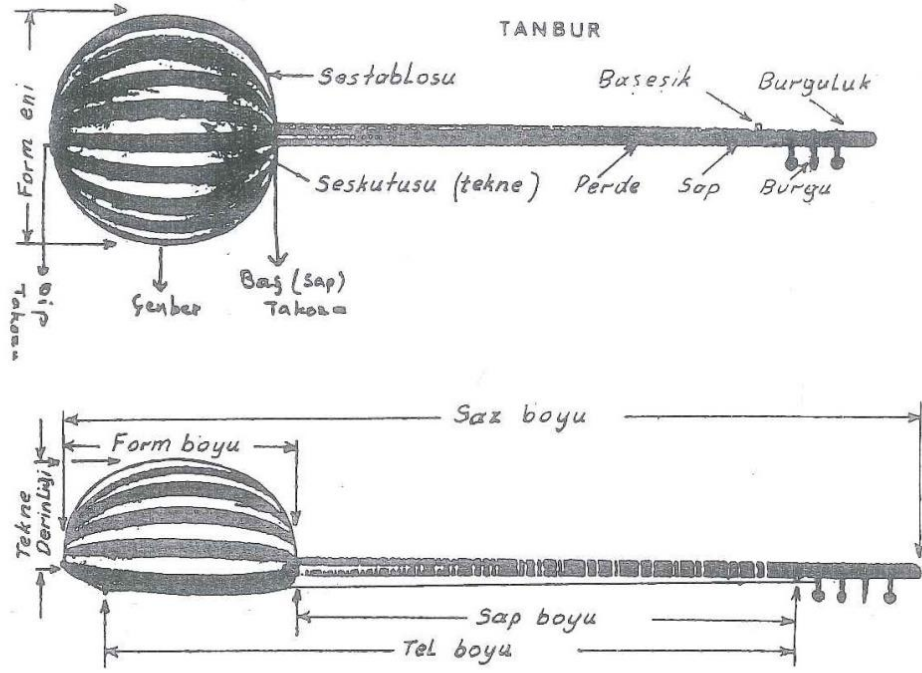
2- ERKEK TANBURLARI

Form boyu	Eşik, Tiz Neva arası	Sap boyu	Tel boyu
35 cm	26 cm.	78 cm	104 cm
35.5 cm	26.5 cm	79.5 cm	106 cm
36 cm	26.5 cm	81 cm	108 cm

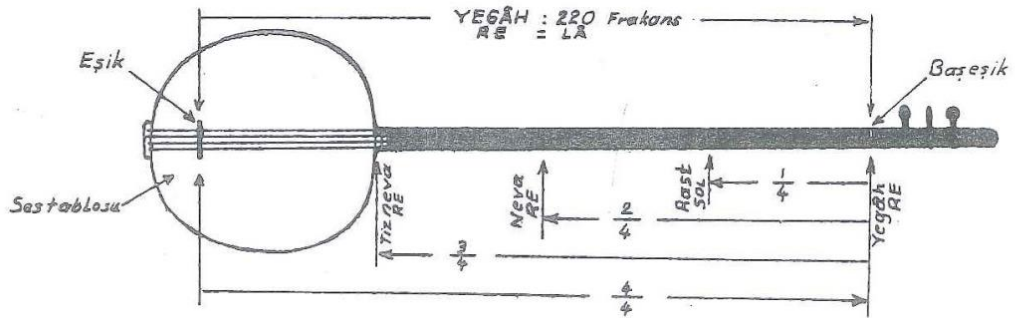
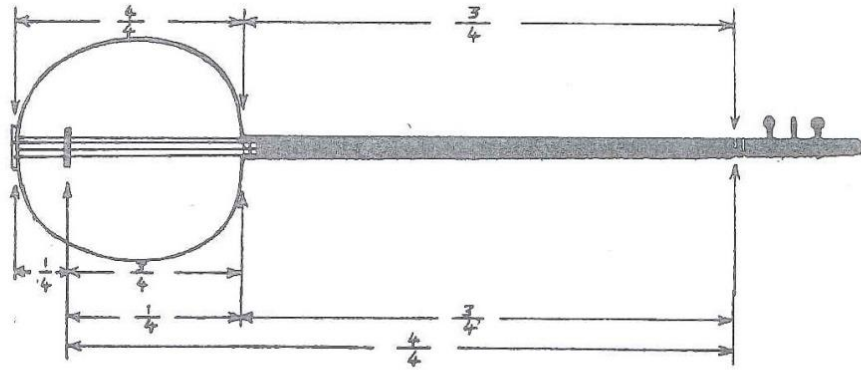
3- MEYDAN TANBURLARI

Form boyu	Eşik, Tiz Neva arası	Sap boyu	Tel boyu
37 cm	27.5 cm.	82.5 cm	110 cm
38 cm	28 cm	84 cm	112 cm

Şekil 5. Tanbur Ölçü Şemaları

Tanbur'un Teknik Taksimatı

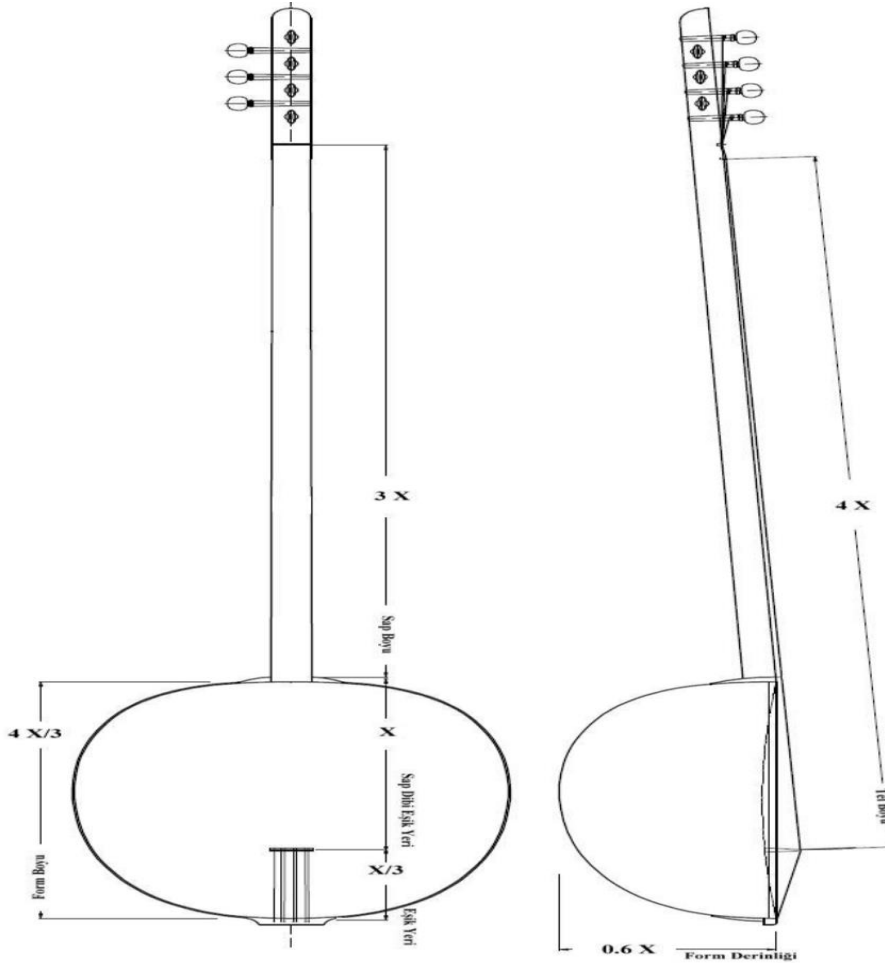

Şekil 6. Tanburun Ölçü Şeması

Tanburların Tel boylarına göre Perde Taksimatı ve Boşeyeğe olan mesafeleri									
Perde Adı	Komut sayısı	Perdelerin Frenkansları	Telboyu 100 cm	Telboyu 102 cm	Telboyu 104 cm	Telboyu 106 cm	Telboyu 108 cm	Telboyu 110 cm	Telboyu 112 cm
Yegâh	RE	0	220.0000	0 cm	0 cm	0 cm	0 cm	0 cm	0 cm
Kaba nîm Hisar		4	231.8152	5.09	5.20	5.30	5.40	5.50	5.70
Kaba Hisar		5	234.8668	6.32	6.45	6.58	6.71	6.84	7.09
Kaba dik Hisar		8	244.2649	9.93	10.13	10.33	10.53	10.73	11.13
Hüseyni Aşîran	Mî	9	247.4804	11.10	11.32	11.55	11.77	11.99	12.44
Acem Aşîran	FA	13	260.8215	15.63	15.94	16.26	16.57	16.86	17.20
Dik Acem Aşîran		14	264.2043	16.73	17.06	17.40	17.73	18.06	18.40
Irak		17	274.7764	19.93	20.33	20.73	21.13	21.53	22.33
Geveşt		18	278.3936	20.97	21.39	21.81	22.23	22.65	23.50
Dik Geveşt		21	289.5334	24.01	24.49	24.98	25.46	25.94	26.90
Rast	SOL	22	293.3448	25.00	25.50	26.00	26.50	27.00	28.00
Nîm Zirgüle		26	309.0991	28.82	29.40	29.98	30.55	31.13	32.28
Zirgüle		27	313.1681	29.75	30.33	30.94	31.54	32.13	33.32
Dik Zirgüle		30	325.6994	32.45	33.09	33.75	34.40	35.05	36.35
Dügâh	LÂ	31	329.9809	33.33	33.98	34.66	35.33	35.99	37.33
Kürdi		35	347.7091	36.72	37.45	38.20	38.93	39.67	41.14
Dik Kürdi		36	352.2864	37.57	38.29	39.05	39.80	40.55	42.06
Segâh		39	366.3830	39.95	40.74	41.55	42.35	43.15	44.75
Puselik	Sî	40	371.2061	40.73	41.53	42.36	43.18	43.99	45.62
Dik Puselik		43	386.0597	43.01	43.86	44.73	45.60	46.45	48.18
Çargâh	DO	44	391.1419	43.75	44.61	45.50	46.38	47.25	49.00
Nîm Hicaz		48	412.1484	46.62	47.54	48.48	49.42	50.35	52.22
Hicaz		49	417.5739	47.31	48.25	49.21	50.15	51.10	52.99
Dik Hicaz		52	434.2830	49.34	50.31	51.32	52.30	53.29	55.27
Neva	RE	53	440.0000	50.00	51.00	52.00	53.00	54.00	56.00
Nîm Hisar		57	463.6304	52.54	53.60	54.65	55.70	56.75	58.85
Hisar		58	469.7337	53.16	54.23	55.30	56.35	57.42	59.54
Dik Hisar		61	488.5299	54.96	56.07	57.17	58.26	59.36	61.56
Hüseyni	Mî	62	494.9609	55.55	56.66	57.77	58.88	59.99	62.22
Acem	FA	66	521.5431	57.81	58.97	60.13	61.29	62.44	64.76
Dik Acem		67	528.4087	58.36	59.53	60.70	61.86	63.03	65.36
Eviç		70	549.5528	59.96	61.17	62.37	63.57	64.76	67.16
Mahur		71	556.7872	60.48	61.70	62.90	64.12	65.35	67.75
Dik Mahur		74	579.0668	62.00	63.25	64.50	65.73	66.97	69.45
Gerdaniye	SOL	75	586.6297	62.50	63.75	65.00	66.25	67.50	70.00
Nîm Şehnaz		79	618.1982	64.41	65.70	66.99	68.28	69.57	72.14
Şehnaz		80	626.3362	64.87	66.17	67.47	68.77	70.07	72.66
Dik Şehnaz		83	651.3982	66.26	67.55	68.88	70.20	71.52	74.17
Muhayyer	LÂ	84	659.9739	66.66	68.00	69.33	70.67	71.99	74.66
Sünbüle		88	695.4182	68.36	69.73	71.10	72.47	73.83	76.57
Dik Sünbüle		89	704.5728	68.77	70.15	71.53	72.90	74.28	77.03
Tîz Segâh		92	732.7660	69.97	71.38	72.77	74.18	75.57	78.37
Tîz Puselik	Sî	93	742.4122	70.36	71.77	73.18	74.58	75.99	78.81
Tîz Dik Puselik		96	782.1195	71.50	72.94	74.37	75.79	77.23	80.09
Tîz Çargâh	DO	97	782.2838	71.87	73.32	74.75	76.19	77.63	80.50
Tîz Nîm Hicaz		101	824.2968	73.31	74.77	76.24	77.71	79.18	82.11
Tîz Hicaz		102	835.1419	73.65	75.17	76.60	78.08	79.55	82.50
Tîz Dik Hicaz		105	863.5660	74.67	76.16	77.66	79.15	80.64	83.63
Tîz Neva	RE	106	880.0000	75.00	76.50	78.00	79.50	81.00	84.00

Tanbur üzerinde sabit bir X uzunluğu tespit edilmiştir. Bu tespit yapılırken seçilen X uzunluğunun, diğer tüm uzunluklara oranı göz önünde bulundurulmuş ve en uygun bölge olarak Sap Dibi Eşik Yeri seçilmiştir. Daha sonra bütün uzunluklar sabit X uzunluğuna oranlanarak bütün ölçüler yeniden belirlenmiş, böylelikle çalgıya ait tek bir parçanın ölçüsü kullanılarak, çalgının diğer ölçülerinin de kolayca hesaplanması sağlanmıştır (Özek, 2005'den akt. Buyruklar, 2014: 45).

Şekil 7. Tanbur Ölçüleri

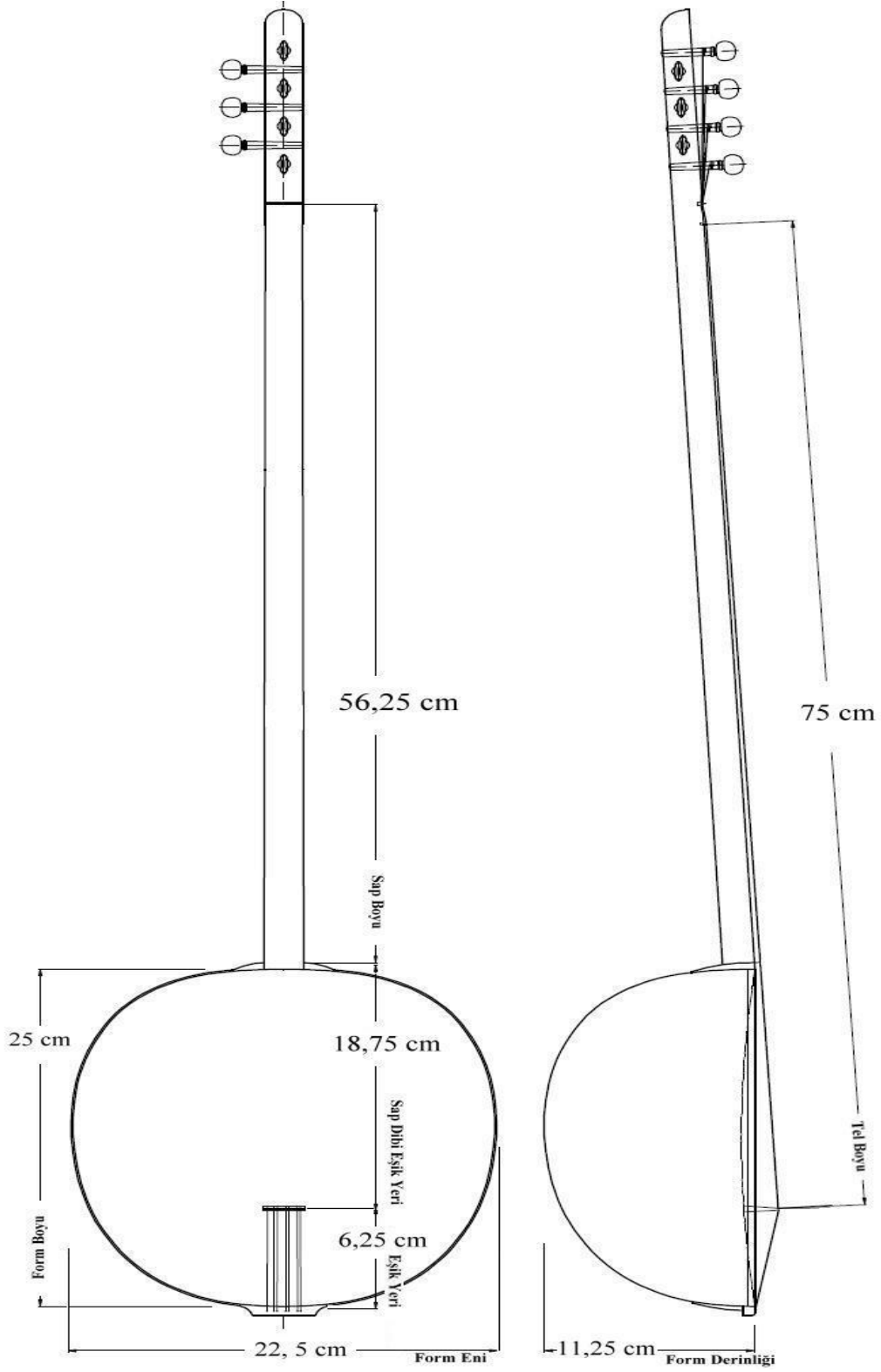
Tanburda Oransal Ölçeklendirme (Özek, 2005, akt. Buyruklar, 2014:46).

Şekil 8. Tanburda Oranlar

TANBUR						
Form Boyu	Form Eni	Form Derinliği	Eşik Yeri	Sap D. Eşik Y.	Sap Boyu	Tel Boyu
B	G	H	E	D	A	F
4x/3	1.2x	0.6x	x/3	x	3x	4x

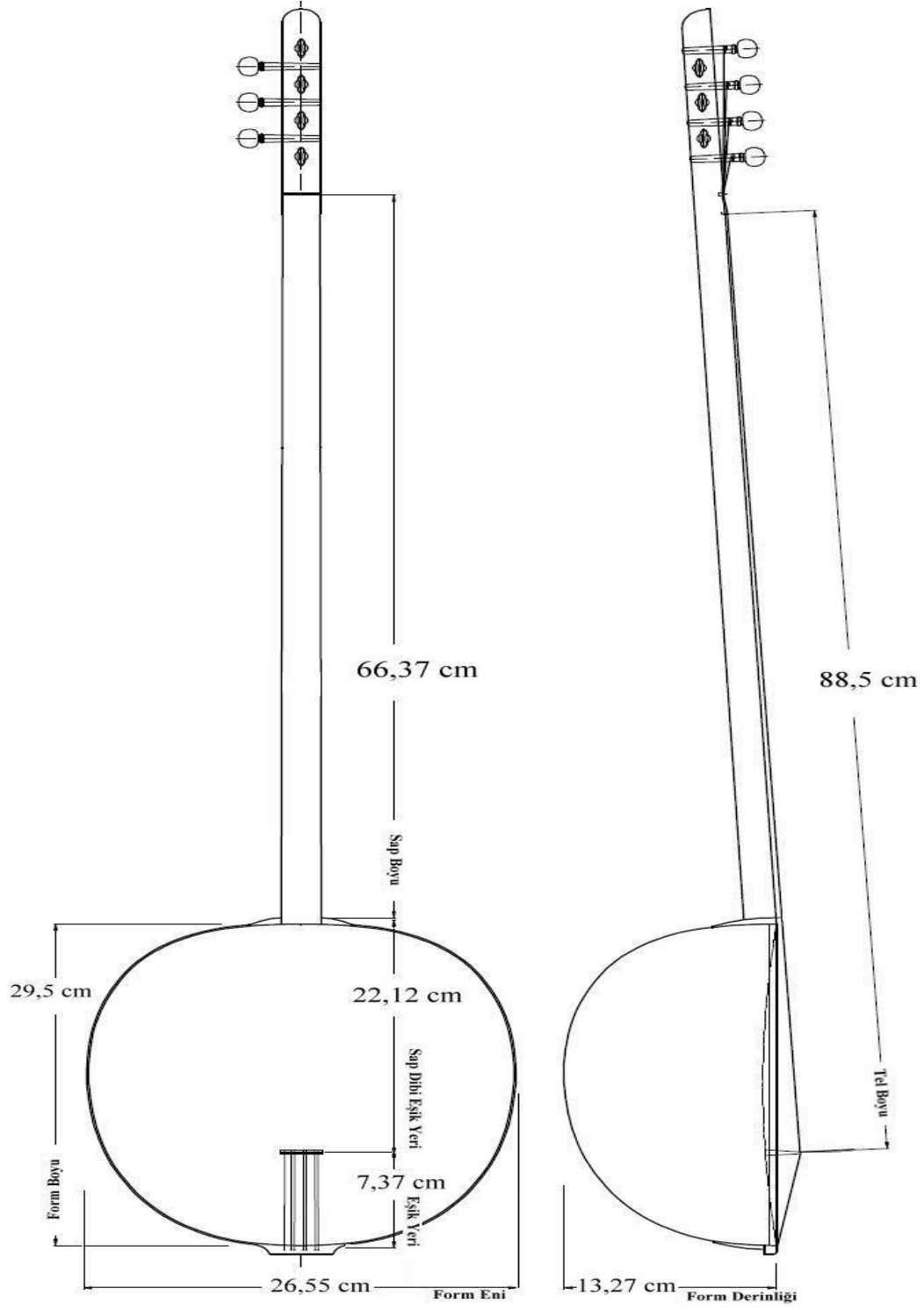
Kaynak: Özek, 2005'den akt. Buyruklar, 2014: 46.

Şekil 9. Tanbur Ölçüleri

Kaynak: Özek, 2005'den akt. Buyruklar, 2014:46.

Şekil 10. Tanbur Ölçüleri

Kaynak: Özek, 2005'den, akt. Buyruklar, 2014:46.

1.2.3. Tanbur Mızrabının Yapısı

Yapılan kişisel görüşmelerde tanbur mızrabının (bağ) et kalınlığı 3,5 mm. Eni 9 mm. Boyu ise 12 cm. olarak en uygun ölçü bilgileri alınmıştır. En iyi ses kalitesinin alındığı mızrap (bağ) deniz kaplumbağasının üst kabuğundan yapılanıdır. Farklı olarak selüloit denilen maddeden mızraplarda yapılmaktadır fakat tercih edilmemektedir. Yapım aşamasında ilk önce mızrap sivri bir şekilde açılır ve daha sonra bu sivri kısım oval bir biçimde düzeltilir. Mızrabın uç kısımları üst ve alt olarak ikiye ayrılır. Alt kısım bir miktar daha uzundur ve bunun sebebi ise uzun olan kısmın tellere alt mızrap vuruşlarında takılmaması ve tutukluğa sebebiyet vermemesidir (Kişisel görüşme Luthier Barış Yekta Karatekeli, 13.05.2019).

Şekil 11. Tanbur Mızrapları

Kaynak: Fırat, 2020.

1.2.4. Tanbur'un İcrasal Özellikleri

Tanburun günümüzde kullanıldığı tel sayısı 7'dir. Çalar vaziyette tel sıralamasına bakarsak 1.çift çelik tel (re) yegah, 2.çift tel (sarı veya bakır) icra edilen makamın kararına göre (sol) kaba rast veya (la) kaba düğadır. 3.çift çelik tel (re)

yegah, en üstteki kalın, sarı tel ise (re) kaba yegah ve dem telidir. Tanburun 3.5 oktava varan ses genişliği vardır.

Tanburun gövdesini sağ dizin üzerine koyarak sol el ile sapı tuttuktan sonra sağ kolu omuzdan dirseğe kadar olan kısmı tanburun gövdesinin üstüne yatay biçimde yerleştirilir. Diğer kalan bilek kısmı ise mızrap icrasında kullanılmaktadır. Tanburun gövde kısmı kesinlikle vücuda yapışmamalıdır. Aksi takdirde tanburun sesine etki etmektedir. Tanburun icrası sırasında sap kısmı vücudun enine düz bir şekilde tutulmalıdır. Tanburun icrasında mızrap tutuşu çok önemlidir. Tam dik şekilde tutulmalı ve tele alt üst mızrap vuruşu ile icra edilmelidir. Mızrap fazla sıkılmamalı, el içerisinde serbest şekilde oynayabilmelidir. Mızrap vuruşunda bilekten vurulmalı, kesinlikle kol sallanmamalıdır. Tanburun tınısını ve nüansını alma amaçlı sapı hafif sallamak icracının inisiyatifine kalmıştır ve daha hoş bir ses vermektedir. Tanburun mızrap vuruşlarında üst mızrap vuruşu, alt mızrap vuruşu, çift mızrap vuruşu, üçlü mızrap vuruşu, üçleme, çarpma gibi icra şekilleri uygulanmaktadır.

Aksüt, metodunda mızrap vuruşlarını örneklerde şu şekilde bizlere sunmuştur:

Şekil 12. Mızrap Vuruşları

- ∨ = Üst mızrap vuruşu
∧ = Alt mızrap vuruşu
N = Çift mızrap vuruşu
W = Üçlü mızrap vuruşu

Şekil 13. Çift Mızrap Vuruşu

Çift mızrap vuruşuna örnek:

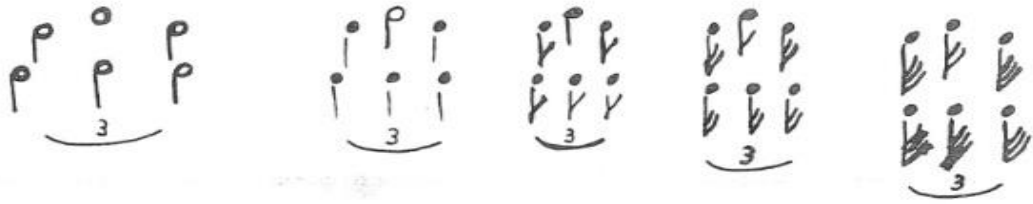
Şekil 14. Üçlü Mızrap Vuruşu

Üçlü mızrap vuruşu:

Şekil 15. Üçleme Mızrap Vuruşu

Üçleme mızrap vuruşu:

Şekil 16. Çarpma

Çarpma:

(1994:29,30,66,57,62)

1.3. TÜRK MÜZİĞİNDE TANBUR ÜSTADLARI

Dercin, geçmişten günümüze tanbur üstadlarını şu şekilde sunmuştur:

• **15. yüzyıl**

Tanburi MUSLİHİDDİN

Tanburi ŞADİ

Tanburi Mudurnulu ZARİ

• **16. yüzyıl**

Tanburi UBEYD

Tanburi DERVİŞ HASAN

Tanburi HAFİ

Tanburi HACI KASIM

- **17. yüzyıl**

Tanburacı MEHMED

Tanburi Hanende Mehmet Çelebi HAFIZ POST

Tanburi Benli HASAN AĞA

Tanburi Angelikli ANGELİ

Tanburi Enfi Burnaz Serhanende HASAN AĞA

- **18. yüzyıl**

Tanburi MUSTAFA ÇAVUŞ

Tanburi DİLHAYAT KALFA

Tanburi HALSAR

Tanburi BURNAZ HASAN

Tanburi OSMAN AĞA

Tanburi EYÜB AĞA

Tanburi Müsahib ALİ AĞA

Tanburi AŞIK MUSTAFA ÇAVUŞ

Tanburi Haham Moşe FAO MUSİ

Tanburi Hanende Küçük MİR CEMİL ZAHARYA

Tanburi Sermüezzin EMİN AĞA

Tanburi İSHAK

Tanburi Müsahib Şehryari HAFIZ MEHMET SADIK AĞA

Tanburi Reis'ül Küttab MAHMUT EFENDİ

Tanburi Müsahib-i Şehriyari Hacı NUMAN AĞA

Tanburi ZEKİ MEHMED AĞA

Tanburi AHMED

Tanburi ALİ ÇAVUŞ
Tanburi Müsahib MUSTAFA AĞA
Tanburi AHMED AĞA
Tanburi İZZED AĞA
Tanburi SALİH AĞA
Tanburi ARİF MEHMED AĞA
Tanburi Müsahib-i Şehryari ZEKİ MEHMED AĞA
Tanburi HIZIR AĞA
Tanburi İSMED AĞA
Tanburi Neyzen Kuyumcu Samatyalı OSKIYAM
Tanburi Şeyh CELALEDDİN DEDE EFENDİ
Tanburi Notacı ALEKSAN
Tanburi ALİ EFENDİ
Tanburi Neyzen Sinekemani KOZYATAĞI RIFAI
Tanburi İSMAİL AĞA
Tanburi KAPRİL
Tanburi Küçük OSMAN BEY
Tanburi Büyük OSMAN BEY
Tanburi Selanikli Udi Kılıçcı AHMED TEVFİK EFENDİ
Tanburi MEHMET BEY
Tanburi Hanende NİKOĞOS AĞA (TAŞCIYAN)
Tanburi Tırnova'lı Karaoğlan DİMİTRİ
Tanburi İZZED BEY
Tanburi Hacı KİRAMİ EFENDİ
Tanburi CEMİL BEY
Tanburi AZİZ MAHMUD BEY

Tanburi AHMED BEY (Tanburi Cemil Bey'in ağabeyi)

- **20. yüzyıl**

Tanburi MUHİDDİN EREV

Tanburi FAİZE ERGİN

Tanburi Refik Şemseddin FERSAN

Tanburi Ahmet NEŞET BEY

Tanburi ÖMER BEY

Tanburi Kadıköylü FAHRİ BEY

Tanburi Hafız İZZEDDİN

Tanburi ATIF

Tanburi HİKMET BEY

Tanburi HATIF BEY

Tanburi Kadı FUAT EFENDİ

Tanburi KEMAL BATANAY

Tanburi Dürrü TURAN

Tanburi GARBİS

Tanburi Mesut Ekrem CEMİL (Tanburi Cemil Bey'in oğlu)

Tanburi Udi Selahaddin PINAR

Tanburi İzzeddin ÖKTE

Tanburi Ahmed Tevfik OBER

Tanburi Ömer ALTUĞ

Tanburi Ercümend BATANAY

Tanburi Akın ÖZKAN

Tanburi Sadun Kemali AKSÜT

Tanburi Necdet YAŞAR

- **21. yüzyıl**

Tanburi Dr. Murat Salim TOKAÇ

Tanburi Özer ÖZEL

Tanburi Murat AYDEMİR

Tanburi Birol YAYLA

(Derçin, 2018:10-11-12)

1.4. TANBUR EĞİTİMİ VEREN LİSANS BÖLÜMLERİ

Ülkemizde profesyonel olarak müzik eğitimi veren kurumları incelediğimizde müzik eğitim fakülteleri, güzel sanatlar fakülteleri, müzik ve sahne sanatları fakülteleri ve konservatuvarlar gelmektedir. Fakat Türk müziği enstrümanlarından tanbur eğitimi veren kurumlar incelendiğinde 19 eğitim kurumu ile karşılaşılmaktadır. Bunlardan 1 tanesi müzik ve sahne sanatları fakültesiye diğer 18'inin konservatuvar olduğu görülmektedir. Bu eğitim kurumlarının listesi aşağıdaki gibidir;

- Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı (Gaziantep)
- İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (İstanbul)
- Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Konya)
- Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Sakarya)
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Afyon)
- Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Eskişehir)
- Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İzmir)
- Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Diyarbakır)
- Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Antalya)
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Samsun)
- Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)
- Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (Ordu)
- Karadeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Trabzon)
- Gazi Osman Paşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Tokat)
- Haliç Üniversitesi Konservatuvarı (İstanbul)
- Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Kocaeli)
- Artuklu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Mardin)

- Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (Aydın)
- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı (Ankara)

1.4.1. Tanbur Eğitiminde Kullanılan Metodlar

- Tanbur metodu Emin AKAN
- Tanbur metodu Murat AYDEMİR
- Tanbur metodu Sadun AKSÜT
- Yeni öğrenenler için tanbur metodu Cümbüş Yayınları
- Tanbur metodu-Tanburi Cemil Bey Zeki YILMAZ

Derçin, çalışmasında metodlar hakkında şu örnekleri sunmuştur:

- Laika Karabey, “Tanbur Kılavuzu”, Musiki Mecmuası 1949, 23. sayıdan itibaren Yayınlanmıştır.
- Bedi Mensi Bey (H. Saadettin Arel’in Şehbal dergisindeki yazılarında kullandığı takma ad), basılmamış “Tanbur Metodu” adıyla...
- Dr. Suphi Ezgi, “Tanbur Metodu”, Musiki Mecmuası 1949, 17. sayıdan itibaren yayınlanmıştır. (Bu metod Klasik ekolü günümüze ulaştırmıştır.)
- Emin Akan, “Tanbur Okulu”, İsim olarak 1970’te TRT’nin açtığı kültür, sanat ve bilim ödülleri bünyesinde TSM ve THM alanlarında kullanılmak üzere okul yarışmalarında başarı ödülü kazanmıştır (2018:14)

1.4.2 Tanbur İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

1.4.2.1. Doktora Tezleri

- Geleneksel Türk Müziği Çalgılarından Tanburun Sanal Çalgı Kitaplığının Oluşturulması. Arda EDEN/İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Doktora Tezi 2011 Malatya.
- Klasik Türk Müziği Çalgılarından Kanun ve Tanburun Tonal Karakteristiklerinin Belirlenmesi. Ramiz GÖKBUDAK/Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Doktora Tezi 2011 Konya.
- Türk Makam Müziği Çalgılarından Tanburun Müzik Prodüksiyonu İçin Kayıt Yöntem ve Teknikleri. Sertaç KAKI/İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Doktora Tezi 2012 İstanbul.

- Kemeçe, Tanbur, Ud, Kanun ve Bağlama Çalgılarının 20. Yüzyılda Geçirdiği Fiziksel Değişimler. Zeki YILDIRIM/İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı / Müzikoloji ve Müzik Teorisi Bilim Dalı/Doktora tezi/2019/İstanbul.
- Geleneksel Türk Çalgı Müziği Üst Düzey İcracılarının Performans Gelişim Süreci İle Devlet Konservatuvarları Çalgı Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Arda GÖKSU/Erciyes Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Müzik Bilimleri Anabilim Dalı/Doktora Tezi/2014/Kayseri.
- Türk Musikisinde Tanbur Sazının Gelişimi/Mustafa AYDIN ÖKSÜZ/ Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü/Doktora Tezi/1998/İstanbul.

1.4.2.2. Sanatta Yeterlilik Tezleri

- Kanun, Ud ve Tanburun 3/4-1/2 Boyutta Projelendirilmesi ve Yapımı. Ahmet Tunç BUYRUKLAR/Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Sanatta Yeterlilik Tezi 2014 İstanbul.
- Yaylı Tanburun Türk Müziği'ndeki Yeri, Önemi ve Kullanımı. Cenk ÇÖL/Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Sanatta Yeterlilik Tezi 2017 Afyonkarahisar.

1.4.2.3. Yüksek Lisans Tezleri

- Tanburda Kullanılan Ses Tablolarında Rezonans Özelliklerinin İncelenmesi. Ahmet TAÇOĞLU/Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 1997 Ankara
- Tanburi Cemil Bey'in Eserlerinin Makamsal Açıdan İncelenmesi. Büşra AY/Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 2018 Afyonkarahisar.
- Tanbur Eğitiminde Kullanılan Temel İcra Tekniklerinin ve Bu Tekniklere Yönelik Çalışma Prensiplerinin Belirlenmesi. Eylem DERÇİN/Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Yüksel Lisans Tezi 2018 Trabzon.
- Tanbur Yapımı. Cengiz COŞKUN/Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 2005 İzmir.

- DR. Suphi Ezgi'nin Tanbur Metodu. Erhan ONAT/Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 1999 İzmir.
- Necdet Yaşar'ın Taksimlerinden Hareketle Tanbur Etütleri. Korkutalp BİLGİN/Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 2011 İstanbul.
- Tanbur Tekniği Üzerine Bir Deneme. Özer ÖZEL/İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 1997 İstanbul.
- Necdet Yaşar'ın Tanbur Taksimlerinin Makamsal ve Teknik Analizi. Reyhan ALPA/Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/Yüksek Lisans Tezi 2009 Konya.
- Tanbur Metodlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma/Hüseyin BİLGİÇ/ Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzik Anabilim Dalı / Türk Sanat Müziği Bilim Dalı/Yüksek Lisans Tezi/2019/Konya
- Geleneksel Türk Müziğinde Tanbur ve Öğretimine Yönelik Yaklaşımlar/Enes Furkan TAŞDEMİR/ İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Müziği Anabilim Dalı / Türk Müziği Bilim Dalı/ Yüksek Lisans Tezi/2019/Malatya
- Bir Halk Çalgısının Sosyal ve Kültürel Kimlik Bağlamında İncelenmesi: Ehl-i Hak'ın Kutsal Sazı Tanbur/Urum Ulaş ÖZDEMİR/ Yıldız Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı/ Yüksek Lisans Tezi/2009/İstanbul.

1.4.2.4. Kitaplar

- Tanbur ile/R.Hakan Talu/Rumi Yayınları/2017/İstanbul
- Türk Müziği Çalgıları/Ayhan Sarı/Nota Yayıncılık/2012/İstanbul
- Tanbur ile Bir Ömür/Fahrettin Çimenli/Ülkü Ofset Yayınları/2016/Eskişehir
- Dehanın Sesi-Tanburi Cemil Bey'in Romanı/Remzi Kitabevi/2016/İstanbul
- Tanburi Cemil Bey Enstrümanları Anlatıyor/Yüce Gümüş/Erdem Çocuk/2016/İstanbul
- Tanburi Cemil'in Hayatı/Mes'ud Cemil/Kubbealtı Neşriyatı Yayıncılık/2016/İstanbul

1.4.2.5. Makaleler

- Türk Makam Müziğinde Tanbur Çalgısının Yeri Ve Önemi/G.Bişak Özdemir/Okan Üniversitesi/2016/İstanbul
- Osmanlı Dönemi Musiki Hayatı Ve Dönemin Kadın Tanburileri Üzerine Bir Değerlendirme/Semen Karlıklı/Haliç Üniversitesi/Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi/2019/İstanbul
- Geleneksel Türk Müziği'ne Özgü Çalgıların Organolojik Gelişimi/Pınar Somakçı/İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı/2016/İstanbul
- Musikişinas-1 Şehir Tanburi Cemil Bey'in Artistik Plaklarının Hususi Kataloğu ve Cemil Bey'in Tuttuğu Notlar/Erhan Özden/Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/2013/İstanbul

1.4.2.6. Metodlar

- Tanbur Metodu/Cümbüş Yayınları/1971/İstanbul
- Tanbur Metodu/Emin Akan/Çağlar Musiki Yayınları/1989/İstanbul
- Tanbur Metodu/Murat Aydemir/Pan Kitabevi/2018/İstanbul
- Tanbur Metodu/Sadun Aksüt/İnkilap Kitabevi/1994/İstanbul
- Tanburi Cemil Bey-Tanbur Metodu/Zeki Yılmaz/Musiki Yayınları/2013/İstanbul

2. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM DÜZEYİ TANBUR EĞİTİMİ MÜFREDATI

Milli Eğitim Bakanlığımızın ortaöğretim kurumlarında kullanılan tanbur müfredatı Türk müziğimizi ve Türk müziği enstrümanlarını erken yaşta tanıma ve Enstrümanlara başlama açısından önemli bir yere sahiptir. Türk kültürü açısından çok büyük bir öneme ve yere sahip olan Türk müziği, gençlerimize bu kültürü unutmama açısından dinletilmeli ve okullarımızda mesleki eğitim olarak verilmelidir. Bu müfredat geleceğimiz olan gençler için iyi bir klavuzdur. Tanbur sazının Türk Müziğindeki yerini anlaması, tanbur sazının diğer sazlar ile ahengi, tanbur sazının teknik özelliklerini öğrenmesi ve uygulaması, tanbur sazının yapımı, bakımı hakkında bilgi edinmesi, saz repertuarını eserleri icra etmesi ve aynı zamanda söz repertuarı geçmesi, ülkemize

Türk müziği bilgisi ve mesleği açısından hizmet edecek bireyler yetiştirmesi, ülkemizin sanat açısından ilerlemesi ve yükselmesinde önemli rol oynar.

Milli Eğitimin ortaöğretim 9. Sınıflar için hazırladığı tanbur müfredatının ilk olarak içeriğinde; tanburun tanımı, tarihi gelişimi, tanburun özellikleri, tanburun yapımı ve bakımı, tanburun ana perdeleri, tanburun Türk musikisinde icra edildiği alanlar ve Türk musikisine hizmet eden tanburilerinden bahsedilmektedir. Müfredatın devamında işlenen konular ise; tanbur akortlama, mızrap vuruşları, tanburun üslubuna uygun oturuş ve tutuş pozisyonları, tanburda ses çalışmaları ve Türk müziğinde başlangıç makamları olan Çargah makamı, Buselik makamı, Kürdi makamı etütleri ve eserleri icra edilmektedir.

Ortaöğretim 10. Sınıflar için hazırlanan müfredatta, tanburda nüanslar, kademe kademe parmak kaydırmaları, çarpma pozisyonları etütleri icra edilmektedir. Devam eden mızrap çalışmalarında, çift mızrap etütleri ve sapı sallayarak rezonans oluşturma işlenmektedir. Müfredatın ilerleyen ünitelerinin içeriğinde; Rast, Uşşak ve Hüseyini makamlarında uygulamalar icra edilmektedir. Aynı zamanda makam ve etüt çalışmalarıyla beraber 5 ve 6 zamanlı usuller öğretilmektedir. Bunlarla beraber bu makamlardan peşrev ve ilahiler icra edilmektedir.

11. sınıflar için hazırlanan müfredatta; 7 ve 8 zamanlı usuller ve mertebeleri gösterilmektedir. Nihavent, Hicaz ve Karcıgar makamlarının dizileri gösterilmekte ve makamların seyirleri öğretilmektedir. Aynı zamanda form bilgisi olarak peşrev, saz semaisi, şarkı, ilahi, nefes tanımları yapılmaktadır ve bunlarla ilgili eserler icra edilmektedir.

12. sınıflar için hazırlanan müfredatımızda; 9 ve 10 zamanlı usuller, Saba, Segâh, Kürdilihicazkar ve Hüzam makamları öğretilmektedir. Bu makamları bu usullerle pekiştirerek etütler icra edilmektedir. Aynı zamanda bu makamlardan olan peşrev ve saz semaileri çalınmaktadır. İşlenen makamların seyirleri öğretilmektedir. Ünlü tanbur sanatçısı Murat Aydemir ve ünlü çalgı yapım ustası Elif Kızıllan'ın röportajları okutulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE TANBUR EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma, içeriği, yöntemi ve amacı bakımından tarama modelini esas alan nitel araştırma yöntemlerin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Nitel araştırma yöntemlerinde veriler yorumlanarak veriler elde edilmiştir. Betimleme araştırmasıyla konu üzerinde bir durum tespiti yapılmaya çalışılmış, konu var olduğu şekliyle araştırılmıştır. Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır.

Karasar, Tarama araştırmacısı hakkında şunları söylemektedir: “Tarama araştırmacısı nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge ve istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir” (2009: 77).

2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Evren, en genel anlamıyla araştırmanın yapılacağı alanı genellemek amacıyla kullanılan bir terimdir. Evrende yapılan incelemeler çok geniş kapsamlı, maliyetli, oldukça uzun ve zaman kaybına neden olur. Yapılan bir bilimsel çalışmada, alan çok geniş olduğundan dolayı çalışmanın zamanında bitirilmesi, maddi olanakların yeterliliği ve çalışmanın bilimsel olarak değerlendirilmesi zorlaşabilir. Bu nedenle araştırmanın sınırlandırılması gerekmektedir.

Bu çalışmada araştırmamızın evrenini Türkiye’de konservatuvarlarda enstrüman eğitimi veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini ise, bu öğretmenlerden ulaşılabilen tanbur öğretmenleri oluşturmaktadır.

3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmaya veri sağlamak amacıyla yapılandırılmış görüşme formu yönteminden yararlanarak veri toplanmıştır. Ülkemizde Güzel Sanatlar Liselerinde tanbur eğitimi verilmediği için, veri elde etmek amacıyla görüşmeler konservatuvarlarda tanbur eğitimi veren eğitimciler ile gerçekleştirilmiştir. Bir sonuca ulaşmak için belirli çalışmalar sonucunda toplanan bilgiye veri denilmektedir. Araştırmada sırasıyla, önce kaynak tarama yoluyla bilgi toplanmış, konuyla ilgili genel bilgilere ulaşılmıştır. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya veri sağlamak amacıyla yapılandırılmış görüşme formu yönteminden yararlanarak veri toplanmıştır.

4. BULGULAR

Milli Eğitim Bakanlığı tanbur müfredatı İçeriğine Yönelik, tanbur öğretmenleri bu müfredat ile ilgili düşüncelerini yaptığımız görüşme formunda belirtmişlerdir. Türk müziğine adım atacak olan gençlerin doğru bir eğitim almalarını sağlamak için ve Türk müziğinin en güzide sazı olan tanburun uslubuna uygun başlanması, öğrenilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır.

4.1. DEMOGRAFİK BULGULAR

- Yaşınız? Yapılan görüşme formunda eğitimcilerin yaş aralığı 30 ile 50 arası değişmektedir.
- Cinsiyetiniz? Görüşme formuna katılan eğitimcilerimizin 7'si erkek 1'i kadındır.
- Kaç yıldır Türk müziği ile ilgileniyorsunuz? Eğitimcilerimizin Türk müziği ile ilgilenme yılları 15 ila 20 yıl arası değişmektedir.

Demografik bulgular sorulduktan ve yorumlandıktan sonra tanbur müfredatı ile ilgili sorularımız gelmektedir;

Güzel sanatlar liselerinde tanbur enstrümanı dersinin verilmesi sizce doğru mu? Sorusuna katılımcıların tamamı evet cevabını vermiştir. Yaptığımız görüşmelerde, klasik Türk müziğinin önemli enstrümanlarından olan tanburun genç nesillere öğretilerek kaybolup gitmesinin önüne geçmek için, bu sazın eğitiminin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Tanbur eğitiminin başlama yaşı hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusuna eğitimcilerimiz, tanburun öğrencilere tanıtımı bakımından ilkokul çağında tanıtılması, sazın öğrencinin belleğine daha iyi yerleşebilmesi için önemlidir. Bu eğitim ve tanıtım sürecinde sazın teorik olarak öğretilmesi fikri uygun görülmüştür. Tanburun icra olarak öğretilmesi sürecinde öğrenciye sazı ve sesini tanıtmak amacıyla bol bol dinletilmesi gerektiğini ve başlama yaşının fiziki uygunluk içerisinde 12 ila 14 yaş arası olması gerektiğini ve öğrencinin fiziki durumuna göre saza yönlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yeterli bir eğitim için güzel sanatlar liselerinde haftalık tanbur eğitimi kaç saat olmalıdır? Eğitimcilerimizin verdiği cevapta, öğrencilerin ders saati dışında bireysel olarak çalışma alışkanlıkları olmasının önemli olduğu ve ders saatlerinin 2 güne bölünerek 4 ila 6 saat arasında olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tanbur enstrümanını hem kız hem erkek öğrencilerin çalma becerileri açısından karşılaştıkları sıkıntılar aynı mıdır? Eğitimcilerimizin verdikleri cevaplarda, Türk aile yapısının da erkek ve kız çocuklarının yetiştirilişinin tamamen farklı olduğu, erkek çocuklarımızın kız çocuklarından farklı olarak yetişme çağında daha fazla müzik meclisinde buldurulduğu, çevresinde daha fazla enstrümanistle muhatap olduğu ve özel ilgilerinin daha fazla olduğu, kız öğrencilerinin fiziki yapılarının erkek öğrencilere göre daha farklı olduğu belirtilmiştir. Özellikle tanbur sazının yapısı ve ölçüleri açısından kız öğrencilerde sıkıntı çıkardığı ve bu yüzden zenne tanbur tercih edildiği, bu sebeplerden dolayı sonuca kız öğrencilerde daha geç ulaşıldığı belirtilmiştir.

Milli eğitimin hazırlamış olduğu tanbur müfredatını başlangıç seviyesi konservatuvar öğrencilerinde kullanabilir misiniz? Sorusuna eğitimcilerimizin çoğunluğu konservatuvar öğrencilerimizin kullanabileceği ve başlangıç seviyesi için daha uygun olabileceği cevabını vermişlerdir. Konservatuvar'a yeni başlayan ve tanbur sazını tercih eden öğrencilerimizin genelinin tanbur sazı ile Konservatuvar'da tanıştığı, ilk defa icrasına bu okullarımızda başladığı ve bu sebepten dolayı ilk olarak eser icrası yerine bu çalışmaların yapılmasının daha yararlı olacağını düşünmektedirler.

Milli Eğitim tanbur ders müfredatı sizce yeterli mi? Sorusuna eğitimcilerimizin çoğunluğunun Milli Eğitim tanbur ders müfredatının kesinlikle yeterli olmadığı cevabını almaktayız. Bu müfredatı incelediklerinde özellikle mızrap (bağ)

vuruş tekniklerinin düzeltilmesi gerektiğini ve makamların sıralamalarına göre daha fazla eser icrası konulması gerektiğini düşünmektedirler.

Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan makam öğretme sırasını doğru ve yeterli buluyor musunuz? Eğitimcilerimizin çoğunluğunun verdikleri cevapta makamsal sıralamanın gayet doğru olduğu ve çoğu konservatuvarlarımızda bu sıralamanın kullanıldığını belirtmektedirler. Eğitimcilerimiz konservatuvarlarda Türk müziği nazariyat dersleri ile çalgı eğitimi derslerinin eş zamanlı ve sazların teknik açıdan uygunluğu içerisinde aynı eserlerle eğitim verilmesini düşünmektedirler.

Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan makamsal uygulamalar yeterli midir? Eğitimcilerimizin çoğunluğunun verdiği cevapta Milli Eğitim tanbur müfredatının makamsal uygulamasının uygun olduğunu belirtmişlerdir. Fakat öğrencilerin tanbur sazına daha hakim olmaları ve makamları daha iyi kavramaları açısından müfredat içeriğinde olan eserleri fazlaştırılabileceğini belirtmektedirler. Özellikle başlangıç seviyesindeki öğrencilerimiz için verim alma açısından ve teknik açıdan uygun olduğunu düşünmektedirler.

Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan parmak pozisyonu öğretim tekniklerinin doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğu Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan bu tekniğin doğru olduğunu belirtmişlerdir. Bu tekniğin başlangıç seviyesinde olan öğrencilerimiz için çok önemli bir husus olduğu, ilerideki zamanlarda öğrencilerin daha iyi bir verim alacağı, ajilite açısından ve tavır açısından daha rahat edeceklerini belirtmişlerdir.

Milli Eğitim tanbur müfredatındaki mızrap kullanma tekniklerini yeterli buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğu Milli Eğitim tanbur müfredatındaki mızrap kullanma tekniklerini kesinlikle doğru bulmadıklarını, yaptıkları incelemede verilen mızrap vuruşlarının Türk müziği motiflerine uygun olmadığı, tanbur sazı icrasında bu hatalı teknik ile tanbur sesinden net sesler alınamayacağını, ajilite açısından öğrencilerimizin sıkıntı yaşayacaklarını ve sonuçların verimsiz olacağını belirtmişlerdir.

Tanbur sazının müziksel işitmede faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğu Türk müziğimizin güzide sazı olan tanbur'un öğrencilerimize işitsel anlamda katkıda bulunduğu bilinen bir gerçek olduğunu belirtmişlerdir. Tanbur bilindiği üzere bütün konservatuvarlarımızda özellikle ses

eğitimi ğrencilerinde doğru ses algılama açısından, eser icrasını tam anlamıyla düzgün sesler basarak icra etme açısından ve komaları tam olarak seslendirme açısından en yardımcı olan enstrüman olarak bilinmekte ve kullanıldığını düşünmektedirler. Bu sebeple tanbur sazının perdesiz sazlar yanında yardımcı enstrüman olarak kullanılmasının daha sağlıklı olacağını, ses icracılarının kesinlikle eser icrası sırasında kullanılmasının en doğrusu olduğunu ve mzikselle işitmede faydalı olduğunu belirtmektedirler.

Tanbur dersi ğretim programının lme ve değerlendirme yaklaşımını faydalı buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğu lme ve değerlendirmenin faydalı olduğunu düşünürken az bir kısmı ise bunun gerekli olmadığını belirtmiştir. Faydalı bulan eğitimcilerin yapılacak lme değerlendirmeler ile öğrencinin icra ve teknik olarak gelişiminin daha iyi takip edilerek eksikliklerin belirlenmesi ve buna yönelik farklı çalışmalar yapılması için bu değerlendirmelerin yapılması uygun görülmüştür. Faydalı olmadığını düşünen eğitimcinin ise ders sırasında öğrencinin performansına göre değerlendirmenin yapılabildiği ve başka bir değerlendirme işlemine gerek olmadığını belirtmişlerdir.

Tanburun Türk müziği ses sistemi ile klasik Türk müziği içerisindeki önemini Milli Eğitim tanbur müfredatında detaylı vurgulandığını düşünüyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğu tanburun Türk müziği ses sistemi ile klasik Türk müziği içerisindeki öneminin detaylı bir şekilde verilmediğini, tanbur sazının Türk müziğinin piyanosu olduğunu, Türk müziği ses sisteminde faydalanılacak en donanımlı saz olduğunu belirtmişlerdir ve düzeltilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Milli Eğitim Tanbur müfredatında, tanburun yapısı ve bakımı hakkında verilen bilgileri yeterli buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin oğunlu tanburun yapısı ve bakımı hakkında yeterli bilgilerin verildiğini, Luthier'lik mesleğinin çok farklı bir dal olduğunu, tanbur sazına başlayan öğrencilerimiz için bu bilgilerin yeterli olacağını ve faydalanabileceklerini belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Tanbur müfredatında bolahenk ve mstahzen akordu verilmesini uygun buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğunun bolahenk ve mstahzen akort sisteminin verilmesinin uygun olduğunu, Türk müziği çalgı eğitimlerimizde saza yeni başlaya öğrencilerimize ve seviye olarak

daha ilerde olan öğrencilerimize Türk müziği akort sisteminin öğretilmesinin daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Tanbur müfredatında Türk müziği akort sistemini ney sazının oluşturduğu belirtilmiştir doğru buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğunun Türk müziği akort sisteminin ney sazının ahengine göre isimlendirildiğinin fakat akort sistemini ney sazının oluşturmadığını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Tanbur müfredatında tanbur tutuş ve oturuş pozisyonlarını doğru buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğunun tanbur sazının tavrı, acelite teknikleri, mızrap teknikleri, parmak pozisyonları kadar tutuş ve oturuş pozisyonlarının da son derece önemli olduğunu, müfredatımızı incelediklerinde bu pozisyonların detaylı ve sağlıklı bir biçimde verildiğini belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Tanbur müfredatındaki etüt ve eser çalışmalarını yeterli buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğunun Milli Eğitim tanbur müfredatındaki etüt ve eser çalışmalarını yeterli bulmadıklarını, saza hakimiyet, makamlara daha detaylı hakimiyet olma açısından daha fazla ve makamları daha detaylı bir şekilde öğretici eserlerin verilmesi gerektiğini, öğrencilerimiz açısından daha faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Cevabınız HAYIR ise örnek eser verebilir misiniz? Eğitimcilerimizin önerdiği eserler; Arazbarbuselik Saz semai-Refik Fersan, Nihavend Saz Semâi-Mesud Cemil, Gazi Giray Han'ın Mahur Peşrevi. Bu eserlerin daha da arttırılabileceğini öğrencilerimize eğitim açısından daha da faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Tanbura müfredatında, başlangıç aşamasında verilen usulleri yeterli buluyor musunuz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimiz, tanbur sazı teknik bilgileri ve Türk müziği makam bilgileri ne kadar önemli ise usül bilgilerinin Türk müziği nazariyatına tam anlamıyla başlama açısından çok önemli bir husus olduğunu, yaptıkları incelemelerde Milli Eğitim tanbur müfredatımızda bu bilgilerin gayet detaylı ve uygun bir biçimde verildiğini belirtmişlerdir.

Tanbur eğitiminin ilk başlangıç makamları hangileri olmalıdır? Verilen cevaplarda eğitimcilerimizin çoğunluğunun tanbur eğitiminin ilk başlangıç makamlarının sıralamasında ilk olarak rahat öğrenilebilecek, kavranabilecek olan Çargâh makamını önerdiklerini, daha sonraki sıralamada Rast, Buselik, Kürdi makamlarını önerdiklerini söylemektedirler. Bu sıralamanın çoğu konservatuvarlarda bu

şekilde kullanıldığını, sazda veya çalgı eğitiminde makam öğrenim sırasının bu olmadığını nazariyat derslerindeki makam eğitimlerinin de bu sırayı takip ettiğini ve edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tanbur mızrabı (bağ) tekniği nasıl olmalıdır bahseder misiniz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimiz mızrap (bağ) parmakların dibinden kavranılmasının gerektiğini, parmak uçları ile denge verilip dik vuruş yapılmasının doğru bir teknik olduğunu. Üst, Üst-Alt, Üst-Alt-Üst, Üst-Alt-Üst-Üst ve Alt-Üst mızrapları devamlı surette uygulanmasının alınacak verim açısından daha sağlıklı olacağını belirtmişlerdir. Bu vuruşlar haricinde alt mızrap (bağ) vuruşlarının ayrı bir vakit ile çalışılması gerektiğinin çok önemli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca mızrap (bağ) vuruşlarının Türk müziği motiflerine göre daha sağlıklı verim alınacağından motif içerisinde değişebileceğini ve bu motiflere uygun mızrap (bağ) vuruşlarının uygulanmasının daha ahenkli olacağını belirtmişlerdir. Türk müziği eğitiminin temeli olan meşk sisteminin burada devreye girdiğini, kağıt üzerinde değil de eğitimcinin öğrenci ile birebir uygulamasının sağlıklı ve verimli olacağını uygun görmektedirler.

Tanbur mızrabı kullanım açısından örnek alınacak tanbur sanatçılarından kimi veya kimleri önerirsiniz? Verilen cevaplarda eğitimcilerimiz çoğunluk olarak Cemil Bey ekolünün vazgeçilmez olduğunu, buna nazaran Necdet Yaşar gibi bir üstadın dinamik ve piyano mızrap (bağ) vuruşlarından ziyade forte vuruşların öne çıktığı bir ekolün örnek alınabileceğini, ve Murat Aydemir, Emin Akan gibi üstatların örnek alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Varsa tanbur müfredatı ile ilgili diğer öneri ve eleştirileriniz.

Eğitimcilerimizin tanbur müfredatı ile ilgili önerileri ve eleştirileri şu şekildedir;

- Mızrap (bağ) vuruşları düzeltilmeli, mızrap varyasyonları üzerinde çalışılmalı, etütler yetersiz çeşitlendirilmeli.
- Tanbur sazının ud gibi ses çıkartacak şekilde imâl ve icrâ edilmemesi gerekir. Acelite için uda benzetmek o sazın karakteri ile ilgili değildir. Tanbur öğretiminde en çok buna dikkat çekmek önemli diye düşünüyorum. Sazı en kudretli kullananlar ile meşgul olmak bolca dinlemek gerekmektedir. MEB müfredatında dinlemeye yeteri kadar yer verilmeyişi bir ihmal olarak bendenizin dikkatini çekmiştir.

- Daha çok etüt yazılarak ve saz eserleri ile eğitim verilen, kapsamlı müfredatın yazılması ümidiyle.
- Müfredatın içeriği yeniden ele alınmalı ve teknik anlamda kazanımları doğru bir şekilde oluşturulmalıdır. Aksi halde bu müfredatla bir öğrencinin tanbur sazında ve Türk Musikisi makam bilgisi konularında temel bir eğitim alamayacağı kanaatindeyim.
- Milli Eğitimde kullanılacak olan bu müfredatın öncelikle tüm konservatuvarlara hazırlık amacı ile yapılmış olması ve oradaki hocalardan ve buna ek olarak bulunabilen tüm tanbur metodları elde edilerek yazılmalıdır. Saygılarımla...
- Tanbur icrası için tek ve kesin bir üslup olmamalı ve bu adeta ideolojik bir tavır gibi dayatılmamalı. İnteraktif bir metot oluşturulabilir. Öğrencinin bütün teknikleri yakın planda görebileceği, detaylı anlatımı olan, aynı eserin farklı mızrap ve üslup varyasyonlarının da mümkün mertebe gösterildiği videolar ya da aplikasyonlara ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırmalar ışığında ortaya çıkan sonuçlar ve onlara uygun olarak saptanmış öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Araştırmamız sırasında yaptığımız görüşmeler sonucunda elde ettiğimiz veriler Türk müziğinin önemli çalgılarından olan tanburun gelecek nesillere tanıtılmasının önemini göstermiştir. Bu amaçla konservatuvarlara tanbur müfredatının eklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu derslerin uygulamasının haftalık ders saatlerinin iki güne bölünerek ve dört ile altı saat arasında olması gerektiği saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin ders saatleri dışındaki çalışmalarının da sazlarındaki hakimiyetlerine katkısı olacağı belirtilmiştir.

Tanbur enstrümanının eğitimi konusunda eğitimcilerimizin de katılımıyla birlikte yaptığımız çalışma sonucunda, başlangıç için en uygun yaş aralığının on iki ile on dört aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte yine görüşme formu sonuçlarımıza bağlı olarak tanbur enstrümanının eğitimi konusunda kız ve erkek öğrenciler arasında farklılıklar tespit edilmiş, Türk müziğine eğilimleri ve yetiştirme tarzlarındaki farklılıklar nedeniyle erkek öğrencilerin enstrümana daha ilgili oldukları gösterilmiştir. Kız öğrencilerin fiziksel farklılıklarından dolayı zenne tanburu tercih ettikleri bildirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının güzel sanatlar liseleri için hazırladığı tanbur müfredatının, konservatuvar öğrencilerinde kullanılabileceği fakat detaylı düzeltmelerin yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Bu müfredat içerisinde tanbur dersleri için kullanılan makam sıralamasının doğru olduğu, bu sıralamanın tanbur dersleri ve nazariyat derslerinin beraber işlenmesi gerektiği önerilmektedir. Fakat makamsal eserlerin artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca tanburda mızrap kullanma tekniklerinin yeterli olmadığı, geliştirilmesi gerektiği de araştırmamızın sonucunda gözlenen diğer bir durumdur.

Yapılan görüşme formu verilerine bakarak Türk müziğimizin önemli bir sazı olan tanburun öğrencilerimize işitsel anlamda da faydalı olduğu belirtilmiştir. Tanburun özellikle Türk müziği ses eğitimi öğrencilerinde doğru ses algılama açısından en çok yardımcı olan enstrüman olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Müfredatın bu açıdan detaylı bilgilerle donatıldığı görülmektedir.

Milli eğitimin tanbur müfredatı detaylıca tarafımızca incelenmiş ve tanburun yapısı ve bakımı hakkında verilen bilgilerin öğrencilerin yalnızca sazı icra etmelerinin değil, kullandıkları enstrümanı her açıdan tanımaları açısından faydalı olduğu gözlenmiştir. Müfredatımızın içeriğinde saz icra etmenin önemi kadar Türk müziği adabı, saz üslûbu, tutuş ve oturuş pozisyonlarının önemine de değinilmiştir.

Kaynak araştırmalarımız ve doğrudan görüşme formu uygulamalarımız sonucunda milli eğitim tanbur müfredatının genel anlamda yararlı olduğu gösterilmiştir. Türk müziğinin önemli sazlarından olan tanburun gelecek nesillere aktarılması ve yaygınlaştırılması için bu müfredatın uygun düzenlemelerle konservatuvar eğitiminde de kullanılabilir durumda olduğu gösterilmiştir.

Öneriler

Milli eğitim bakanlığı tanbur müfredatının güzel sanatlar liseleri haricinde konservatuvarlarda ve eğitim fakültelerinde de kullanılabilceği görülmektedir. Başlangıç seviyesindeki öğrencilerimizin bu müfredattan yararlanabileceği hatta bu müfredat üzerinden metod çıkarılabileceği düşünülmektedir.

Güzel Sanatlar liseleri ile yapılan görüşmelerde tanbur eğitimcilerinin sayısının yetersiz olduğu bildirilmiştir. Bu sebeple milli eğitim bakanlığı ve Türk müziği konservatuvarları ortak çalışması ile tanbur eğitimi için yetkin eğitimcilerin sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Türk müziğimizin en önemli çalgılarından olan tanburun unutulmaması ve öğrencilerimizin daha kapsamlı eğitim almaları açısından mesleki bilgi ve beceriye sahip eğitimcilerin olması önemli bir unsurdur.

Milli Eğitim Bakanlığı tanbur müfredatı incelendiğinde eser sayısının oldukça az olduğu anlaşılmıştır. Bu eserler tanbur eğitimine uygun olarak artırılmalıdır. Aynı zamanda müfredatın içerisindeki mızrap (bağ) etütleri gözden geçirilmeli ve sayıca artırılmalıdır.

Konservatuvarlardaki eğitimciler ile yapılan görüşme formunda bu kişilerin milli eğitim bakanlığı tanbur müfredatı hakkında bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır. Bu konunun konservatuvarlardaki eğitimciler tarafından incelenmesi ve gerekli yerlerin ortak bir fikir ile düzeltilmesi gerektiği görülmüştür. Bu durum hem güzel sanatlar liselerindeki tanbur sazına yeni başlayan öğrencilerimiz için hem de müfredatın konservatuvarlarda kullanılması için önemli bir girişim olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adar, Ç. (2019). Türk Müziği Çalgılarından Ud Üzerine Yapılmış Lisans Üstü Tezlerin İçerik Yönünden İncelenmesi. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:68 Cilt:12.
- Akkol, M. L. (2014). *Türkiye’de Müzik Eğitiminin Sosyolojik Çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aksüt, S. (1994). *Tanbur Metodu*. İstanbul: İnkilap Kitapevi.
- Aktaş, Y. (2014). *Üslup ve Repertuvar Dersi Alan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Frustrasyonlar*. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Aktaş, Y. (2017). Türk Müziği Eğitiminde Repertuvar Dersinin Yeri ve Önemi. *1. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi/UUSBD*, Sayı: özel sayı 2, 73.
- Askerova, S.(2002). *Konservatuvar Müzik Eğitiminin Bilimsel ve Eğitsel Temelleri (1)*. Afyonkarahisar: Anıt Matbaası.
- Buyruklar A.T (2014). *Kanun, Ud ve Tanburun 3/4-1/2 Boyutta Projelendirilmesi ve Yapımı*. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çöl. C. (2017). *Yaylı Tanburun Türk Müziğindeki Yeri Önemi ve Kullanımı*. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çuhadar, C. H. (2016). Dünyadaki Profesyonel Müzik Eğitiminin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, Sayı:58, 245.
- Demirgen, E. ve Sazak, N. (2013). II. Selim Döneminde Enderun-i Hümayun Mekteplerinde Okutulan Müzik Risalesinin Meşk Yöntemi Açısından İncelenmesi. *İdil Dergisi*, Sayı:3 Cilt:11. 27-46.
- Derçin, E. (2018). *Tanbur Eğitimde Kullanılan Temel İcra Tekniklerinin ve Bu Tekniklere Yönelik Çalışma Prensiplerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Farabi. *Kitab-il Musıkî-i Kebir*.
- Gazimahal, M. R. (1961). *Musiki Sözlüğü*. İstanbul. Melo Basımevi.
- Haşim B. Güfte Mecmuası.
- İTÜ Devlet Konservatuvarı Tarihçe. (Erişim Tarihi: 05.01.2020).
<http://www.tmdk.itu.edu.tr/hakk%C4%B1m%C4%B1zda-grup/tarihce>
- İTÜ, Tarihçe, <http://www.itu.edu.tr/itu-hakkında/genel/tarihce> (Erişim Tarihi: 03.01.2020).
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (19. Basım). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Körükçü, Ç. (1998). *Türk Sanat Müziği*. İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.

- Levendoğlu, O. N. (2005). Tarih İçinde Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Diğer Kültürlerle Etkileşimleri. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 19, s. 253-262.
- Fırat, H. <http://www.luthierhuseyinfirat.com/tanbur-m%C4%B1zrab%C4%B1.html> (Erişim Tarihi: 19.04.2020).
- Oransoy, G. (1983). *Cumhuriyetin İlk Elli Yılında Geleneksel Sanat Mziğimiz, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Ankara. İletişim Yayınları.
- zcan, N. (2007). *Osmanlılar, İslam Ansiklopedisi Cilt:33*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları s.580.
- zelik, İ. (1992). *Eğitime giriş (1)*. Trabzon: Derya kitabevi.
- Özden, E. (2015). *Osmanlı Maârifinde Musiki*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Özden, E. (2018). Arşiv Belgeleriyle Dârülelhan. *Konservatoryum – Conservatorium*, Cilt 5, S. 1, s. 97-130.
- Özek, E. (2012). Enstrüman Tasarımında Oransal leklendirme. İstanbul: *Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi*, Aralık Sayısı, ISSN: 2146-2453,
- Öztürk, O. (2005). Geleneksel Müziklerin Westernizasyonu, Van: *Genel Müzik Eğitiminde Geleneksel Mziklerim Sempozyumu*, (Yayımlanmamış Bildiri) s:7.
- Müzik Eğitimi Nedir Ve Nasıl Verilir. <http://www.piyano.site/piyano-piyanist-egitim-ogrenim-egitimleri/muzik-egitimi-nedir-ve-nasil-verilir/> Erişim Tarihi: 02.04.2019.
- Sarı, A. (2012). *Türk Müziği algıları*, Nota Yayıncılık, İstanbul,
- Somakcı, P. (2017). Osmanlı Saraylarında Uygulanan Müzik Eğitimi ve Müzik Kurumları. *Journal of Interdisciplinary and Art Dergisi*, Cilt:2 Sayı:2.
- Tanrıkorur, C. (2011). *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Temiz, E. (2010). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminden nce Kurulan Resmi Ve Gönüllü Müzik Kuruluşları, *e-Journal of New World Sciences Academy*, Cilt:5, Sayı:4.
- Tura, Y. (1988). *Türk Msıksinin Mes’eleleri (1)*. İstanbul: Pan yayıncılık.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1977). *Osmanlılar Zamanında Saraylarda Musiki Hayatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Uçan, A. (1994b) Müzik Eğitimi: Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımalar. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

EKLER

Ek.1. Görüşme Formu Örneği

YÖNERGE

Milli Eğitim Bakanlığı tanbur müfredatı içeriğine yönelik, tanbur eğitimcilerinin bu müfredat ile ilgili düşüncelerini tespit etmek için hazırlanan görüşme formundaki sorulara vereceğiniz cevaplar profesyonel olarak Türk müziği eğitimine adım atacak olan gençlerin doğru bir eğitim almalarını sağlamak için büyük bir önem taşımaktadır. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Hasan Koçak

1. Yaşınız? ()

2. Cinsiyetiniz?

Bay () **Bayan** ()

3. Kaç yıldır Türk müziği ile ilgileniyorsunuz?

()1-5 yıl ()5-10 yıl

()10-15 yıl ()15 yıl üzeri

4. Güzel sanatlar liselerinde tanbur enstrümanı dersinin verilmesi sizce doğru mu?

Evet() **Hayır**()

5. Tanbur eğitiminin başlama yaşı hakkında ne düşünüyorsunuz?

6. Yeterli bir eğitim için güzel sanatlar liselerinde haftalık tanbur eğitimi kaç saat olmalıdır?

7. Tanbur enstrümanını hem kız hem erkek öğrencilerin çalma becerileri açısından karşılaştıkları sıkıntılar aynı mıdır?

Evet() **Hayır**()

8. Cevabınız hayır ise, nelerle karşılaştıklarını yazabilir misiniz?

9. Milli eğitimin hazırlamış olduğu tanbur müfredatı başlangıç seviyesi konservatuvar öğrencilerinde kullanabilir misiniz?

Evet() **Hayır**()

10. Milli Eğitim tanbur ders müfredatı sizce yeterli mi?

Evet() **Hayır**()

11. Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan makam öğretme sırasını doğru ve yeterli buluyor musunuz?

Evet() **Hayır**()

12. Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan makamsal uygulamalar yeterli midir?

Evet() **Hayır()**

13. Milli Eğitim tanbur müfredatında yer alan parmak pozisyonu öğretim tekniklerinin doğru olduğunu düşünüyor musunuz ?

Evet() **Hayır()**

14. Milli Eğitim tanbur müfredatındaki mızrap kullanma tekniklerini yeterli buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

15. Tanbur sazının müziksel işitmede faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

16. Tanbur dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımını faydalı buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

17. Tanburun Türk müziği ses sistemi ile klasik Türk müziği içerisindeki önemini Milli Eğitim tanbur müfredatında detaylı vurgulandığını düşünüyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

18. Milli Eğitim tanbur müfredatında, tanburun yapısı ve bakımı hakkında verilen bilgileri yeterli buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

19. Milli Eğitim tanbur müfredatında bolahenk ve müstahzen akordu verilmesini uygun buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

20. Milli Eğitim tanbur müfredatında Türk müziği akort sistemini ney sazının oluşturduğu belirtilmiştir doğru buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

21. Milli Eğitim tanbur müfredatında tanbur tutuş ve oturuş pozisyonlarını doğru buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

22. Milli Eğitim tanbur müfredatındaki etüt ve eser çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

23. Cevabınız HAYIR ise örnek eser verebilir misiniz?

24. Milli Eğitim tanbur müfredatında, başlangıç aşamasında verilen usulleri yeterli buluyor musunuz?

Evet() **Hayır()**

25. Tanbur eğitiminin ilk başlangıç makamları hangileri olmalıdır?

26. Tanbur mızrabı (bağ) tekniği nasıl olmalıdır bahseder misiniz?

27. Tanbur mızrabı kullanım açısından örnek alınacak tanbur sanatçılarından kimi veya kimleri önerirsiniz.

28- Varsa tanbur müfredatı ile ilgili diğer öneri ve eleştirileriniz.